

Nº 2070

Görüşler

A D A N A H A L K E V I

Akca Mescit Kapusu Kenar Tezyinatından

**NISAN
MAYIS**

1944

SAYI : 64-65

Görüşler

ADANA HALKEVİ DERGİSİ

CILT : 6

NİSAN-MAYIS 1944

SAYI 64 65

YARATILIŞLARIN BAŞKALIĞI

Oluşların Ve Olacakların da Başkalığıdır

Bütün mana ve ehemmiyeti ile gün görmüş fakat gelip geçicisi azalmış bir yol gibi körelmiye başlamış düşündüklerimin asıllarına hayranlıkla bakıyorum. Bu günkü hayat tarzının bu — Asla — uygun olmadığını görüyorum ve sızlanıyorum.

Hakikî bağlılığın doğurucusu ve temadi ettiricisi makul sınırlığın kendisidir. Rastgele açılıp saçılma, bir bohçanın düğümlerini çözüp kıymet biçilmez muhteviyatını ortada hedef etmekten başka bir şey değildir. Bu, geçici ve yıkıcı heveslerin da vetçisidir..

Ahlakta anladığım iffet; kadınlığın, müstesna yaratılışını sarsıntıya uğratmadan meşruiyetle sırlanmış bahçesinde tabiatın kendisine bahşeylediği nasibini devşirmesidir..

Hür, yaratıcı ve koruyucu bir kabiliyetin sahibi topluluğun kendisine has bir terbiye anlamı, ahlâkı, anane ve hukuku vardır.

Tarih ve sosyoloji eski Türk aile tipinin bu günkü medenî aile tipi olduğunu belirtmektedir. Ailenin başları, karı ile koca külfetleri müşterek yüklenir ve saadeti mütesaviyen bölüşürler.. Bu günkü medenî hukukumuz da bunu amirdir.

Kız. Bu ne muhteşem varlık. Ne ince, geniş ve onurlu mana taşır o.. Telaffuzunda bile çok hassas davranmak gerektir. Şu anladığım mana ile mücehhez kız; yuvasında bile sızlı, uysal ve kana atkârdır.

YAZAN

Hk.

Kemal GÜNER

O, haysiyetli cesurdur.. Sorgu karşısında yüzü al al olur. Makulü ve makbülü ayırır.

Oğul. Muhteşem varlığa baş.. İnce, geniş ve onurlu manaya eştir.. Saygı ve hürmetten ayrılmaması, aşırıklardan çekinmesi, terbiyeli, cesur ve müteşebbis olması yükseliştir.

İşte, ocağı tüten bir yuvayı ancak böyle hakikî bir kız ve oğul kurabilir.

Türkün anladığı, kabul ettiği millet böylece belirilmiş ailelerin küll halindeki ifadesidir. Bu hususta Türklüğün eşsiz bir duygusu, nevi şahsına münhasır bir anlamı vardır. Milliyetinde tiliz, kısıkanç Türk karakterinin bu bariz bir vasfıdır.

Herhangi bir şeyin ne olduğunu araştırmadan danışmadan, tecezzi kabul etmez karakterimizin miyanına vurmada olur olmaz, yakışır yakışmaz bir elbise gibi giyinmek, benimsemek çok kötüdür. Sağlam ve kendine yeter örnek bir temel üzerine eğri bir duvar örmeğe benzer. Zahiren usta görünmek yeter mi?

Ve diyorum ki: Aslını kavra, halini düşün. Geleceği vakur, metin, bozulmamış yapıcı temel varlığına bina et.. Onu işleyerek münevver ol. Ona dayanarak hamle yapmayı unutma. Bünyenin malı olmıyanı benimsemiye yeltenme.. Hoş olabilir fakat sana yaraşmıyacağını, yakışmıyacağını bil.

Yaratılışların başkalığı, oluşların ve olacakların da başkalığıdır.

Her Şeyden önce ATATÜRKÇÜYÜZ

Sait TORAMAN

Ne ırkçı, ne turancı fakat her şeyden önce
ülkücü ve Atatürkçü gençlik istiyoruz.

Bu yurdu yeniden yaratanların ve bu milleti
her esirlikten kurtaranların kimseden milliyetçilik
dersi öğrenmeğe elbette ihtiyaçları yoktur.

Dünün gençleri asırlarca yalnız sömürülenlerin
ve en sonunda bitkin ve silâhsız dünyanın en bü-
yük galiplerine son lokma olarak satılan bu yurdu
ve bu milleti görülmemiş bir azim ve iman kuvve-
tiyle iç ve dış düşmanların elinden kurtardılar; Ona
büyük ve şerefli mazisine yakışan büyük bir inki-
lâp yaptırarak hürriyet ve medeniyet dünyasında
lâyük olduğu yeri ve yönü verdiler.

Bu suretle geçen yirmi yıldanberi cihanı hayre-
te düşürecek büyük işler eşsiz inkilâplar başardık.

Fakat asla yaptıklarımızın gururu ile değil ya-
pacıklarımızın büyüklüğüyle dolu ve azimliyiz. Ö-
nündeki uçurumu görmeden gökte yıldız aramağa
çıkıyan her Türk çok iyi bilir ki, bu memleket
yalnız bu günün gençliğine değil daha birçok nesil-
lere hakiki ve daimi milli vazife mukaddes ülkü
olacak pek çok yaralarla dağlıdır.

Onun bu maddi ve manevi yaralarını sarmak
derdine derman olmak, ülkülüğün ve milliyetçili-
ğin ilk işi, ilk ülküsü olmamalı mıdır?

Aksini düşünüş ve aksine hareket yaralı bir
hastayı pehlivanlığa çıkarmak olmaz mı?

Ve bunu isteyenlerin ya aklından ya maksadın-
dan kim şüphe etmez.

Bugün yüz yıllardır Türk Milletinin uğrunda
en büyük evlâtlarını eriten büyük ideal (her düş-
mandan temizlenmiş Türk yurdu ve her müdahale-
den masun Türk Cumhuriyeti) Milli Şefin milli
misakî Lozanda dost, düşman bütün milletlere tas-

dik ettiren çelik azmle tahakkuk etmiş bulunuyor.

Artık her türlü ideallerimizi bu millet ve bu
memlekette toplamanın sırası gelmiştir.

Bu yeni ideali ebedî şef Atatürk örnek olacak
bir özlülükle Türk münevverlerine bir ülkü düsturu
halinde sunmuş bulunuyor.

(Yurdda sulh cihanda sulh) içinde (Yurdu-
muzun dünyanın en mamur ve en medenî seviyesine
çıkarmak, milletimizi en geniş refah vasıta ve kay-
naklarına sahip kılmak, milli kültürümüzü muasır
medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmak).

İşte memleketimizi her tehlikeye karşı koruya-
cak ve her mümkününe ulaştıracak tek ideali, Türk
milletinin büyük ideali budur.

Halkevleri bu ülkünün demirhanesi, ve Türk
köyleri bu çelik ülkücülerin mihenk taşıdır.

Ülkü peşinde koşarak ve pişerek Atatürk'ün
büyük emanetine lâyük gençler olduğumuzu isbat
edebilir, Aziz emanetini korur ve yükseltiriz.

Bütün gençliği kemalizm esaslarına bağlı olarak
ülkü yollarında görmek büyük istikbalimizin tek ü-
midi olacaktır. Atalarımız dünya dillerinde (Türk
gibi kuvvetli) darbimeselini yarattılar.

Ulu Atamız (Türk ölmez, Türk yılmaz) düs-
turunu ilân ve isbat etti.

Millî Şefimiz (Türk gibi basiretli) sözünün
yaşayan sembolüdür.

Bu günün gençliği de (Türk gibi doğru),
(Türk gibi zengin) ve (Türk gibi bilgin) darbi-
mesellerini bütün dünya dillerine katmadıkça ülkü-
sünü tamamlamış olmayacaktır.

Asırların ihmaline uğrayan bu halka ilk örneği
kendimiz verelim.

Osmanlı devrinde

Çukurova ile civarına ait bazı Vesikalar

Şevki BERKER

BİBLİYOGRAFYA

- I — Ahmet Refik, *Hicri on ikinci asırda İstanbul Hayatı*, İst., 1930
- II — Ahmet Refik, *On altıncı asırda İstanbul Hayatı*, İst., 1935
- III — Ahmet Refik, *Anadoluda Türk aşiretleri* İst., 1930
- IV — İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı devleti teşkilâtında kapulu ocakları I* Ankara 1943
- V — *Tarih-i Vasf* İst., 1219

Çukurova tarihini meydana getirirken, bu bölgenin
muhtelif tarihî devirlere ait vesikalarını neşretmek lâ-
zımdır. Bu nüshaya dercettiğimiz vesikalar, Adana
ve havalisinin Osmanlı devri için Vakanüvislerle
hususî tarihçilerde bulunmayan veya pek az bulu-
nan bazı tarihî olaylarını izah bakımından ehemmi-
yetlidirler.

Vesikaların nihayetinde her arabî ayını göste-
ren harfler şu tarzda intihab edilmiştir:

M— Muharrem, S— Sefer, Ra— Rabiülevvel
R— Rabiülâhîr, Ca— Cemaziyelevvel, C— Cema-
ziyelâhîr, B— Recep, Ş— Şaban, N— Ramazan,
L— Şevval, Za— Zilkade, Z— Zilhicce.

Vesika I.

Askeri teşkilatta acemi oğlanları içinde devşir-
rilenlerden bazıları, ya devşirilip getirilirlerken yol-
da veya Türklere verildikleri zaman, veyahut yeti-
şip bir hizmete verildikten sonra köylerine kaçıyor-
lar ve bunlar şiddetle takip olunarak çoğu elde e-
diliyordu. Anadolunun muhtelif şehir ve kasabala-
rına bu hususta bir çok hükümler gönderilmişti ki
birisi de Sis kasabasına aitti. (1)

Sis Beyine ve Kadısına hüküm ki:

Sen ki kadısın mektup gönderüp sabıka Ace-
mi oğlanı cemine gelen Davut nam Yayabaşı, Me-

ki nam karyeden yedi nefer oğlan alup ağaya ge-
türüp telkin ittikten sonra İstanbula iletüp libasla-
rın değiştirüp (2) mezkûrların akrabalarından bazı
zimmier zikrolunan oğlanları uğurlayup yine karyei
mezbureye götürüp kiliseye koyup ayın-i bâtilaları
üzre telkin ideyor deyu bildirmişsin; buyurdum ki
hükm-ü şerifim vardıkda göresin kaziyeye arz olun-
duğu üzre ise ki sabit ola, mezkûrün oğlanları ve
ayaradan kefereyi ele getirüp cümlesini dergâh-ı
muallama gönderesin, gaybet ettirmekten hazer i-
desin, şöyle bilasin. Sene 26 ca 927 (1564 İkinci-
kânûn) (3).

Vesika II.

Saray bahçeleri için Haleb'e tabi Uze-
girden sünbül soğanı getirilmesine dair

Üzeyr Beğine hüküm ki Bağçelerim mühimmi
içün beş yüz bin aded sünbül soğanı lâzım olma-
ğın tahsil için Hassa bağçelerim odabaşlarından
Korkud odabaşı irsal olunmuştur Buyurdum ki var
dukda te'hir itmeyüb civarı mezburda bulunan ma-
hallerde gayet âlâsından beş yüz bin aded sünbül
soğanların tahsil idüp mezber odabaşıya teslim it-
tirüb eğlendirmiyüb emir olunan mikdarı soğanlar

(2) Telkin-i din ile müslüman olup acemilere mahsus kızı-
lı abayı giydikten sonra İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kapulu Ocakları I*. Ankara, 1943, s. 126, No 2

(3) İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kapulu Ocakları I*, s. 126

(4) Ahmet Refik, *On altıncı asırda İstanbul Hayatı*, s. 6.

(1) İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Kapukulu ocakları I* s.125-126

ile bervechi istical irsal itmek üzere olasin bu bab-
da Halep defterdarına dahi masraf için lâzım olan
akçe Halep hazinesinden viresin deyu hükümüm
gönderilmiştir (Korkuda virildi) Fi 18 R 987
(1579) (4) .

Desika III.

Yeni İl ve Türkmeni Halep'teki aşiret-
lere gönderilen defter.

İşbu sene mübarekede meünet ve levazımı se-
feriyelerin görmek üzere ellışer gurus ile Türkman
ve Ekrad aşayirinden seferi hümayuna me'mur o-
lan süvari asker ile binefsihim gelmeleri ferman
olunan boy beğleri ve kethudaları ve iş erlerinin
alesami defteridir 2 sene 1101 (1689) (5) .

Defterin Adana'ya ait olan kısmı alınmıştır:

Adana eyaletinde ve Kars Zülkadriyye sakin-
lerinden olan boy beğleri ve kethuda ve iş erleri:

Karlı Yusuf ağa oğlu
İsmail ağa

Abdülkerim ağa karındaşı oğlu Ahmed ağa

Derviş Paşa Fazlı Efendi oğulları
oğlu bey Sakini Adana

Kozan oğlu Kara Hasan ağa Tabii Yusuf ağa
oğlu

Kel Hasan ağa Tabii Yusuf ağa Topal Demirci
oğlu oğlu

Misli Hacı Ali oğlu Misli Hacı
Hacı Hüseyin bey Mezid Bey

Adana'ı Denizlioğlu Tarsuslu Dilâver Bey

Cemaati Kars Cemaati Cemaati
ve Sis Kozanoğlu Varsak

Cemaati Bozdoğan Cemaati
Yürük Dündarlı

Tarsusta sakin Adana dağlarında sakin
tüfenk endaz tüfenk endaz

Neferen 300

Desika IV.

Türkmen taifesinden rüsumu raiyyet a-
lındığı gibi. yürüklerden de aynı resmin a-
lınmasına dair.

Adana ve Karaman eyaletine mutasarrıf vezir
Osman Paşaya ve Sis Sancağı Begine ve İç il san-
cağından Meraş eyaletine varınca Adana ve Sis ve
Tarsus sancaklarında vaki dağlarda sakin Kozan
oğlu cemaatlerinin iskân ve tahrirlerine mübaşir
tayin olunan zide mecdihuya ve Kars Tarsus
sancakları voyvodalarına hüküm ki

Anadolu vilâyetinde sakin olan Türkman cema-
atleri ahaliyelerinden bazılarının rüsumatı Haremeyni
Şerifeyin vakfı tarafından alınub ve bazıları dahi
miri mukataa olup bunların bir ferdi rüsumu raiy-
et virmekden hâli değil iken memleketi merkume-
de mutevattin yürükün taifesine ademi vukuftan
naşi şimdiye dek resim vaz'u tayin olunmadığından
anlar dahi Türkmen taifesi misillü rüsumatı
miriyye vaz'u tayin olunmak üzere tahrir olumaları
çün emri şerifi âlişanın ile mübaşir tayin olunmağ-
la iç il sancağından Meraş eyaletine varınca Ada-
na ve Kars ve Sis ve Tarsus sancaklarda vaki dağ-
larda sakin olan Farsak (Varsak) dimekle mar'uf
Kozan oğlu cemaatleri ahaliyeri kati vafir reaya o-
lup lakin hini tahrirde killet üzere bulunmalarla her
bir cemaati kati az yazı ile ziamet ve timara ha-
sıl kayid olunup ve bundan mukaddem yeni il voy-
vodalarına birer mikdar akçe virmek mutattarı i-
ken biraz müddetten beru âdedi kadimelerin terk
ile Yeni il voyvodaları ve ahar tarafa bir akçe vir-
dikleri olmıyub ve başı boş bir taife olup oldukları
yerler dahi sebülürür dağlar olduğundan kendü-
lere zafer müşkülaolmakdan naşi sakin oldukları
sancakların mutasarrıflarına vesair hükümâ serkeş-
lik itmek âdeti müstemirleri olmağla hasıl kayid
olundukları ziamet ve timar eshabına yazularının
zafı virilmek üzere taifei merkume halâ oldukları
dağlardan indirülüp Kars ve Sis sancaklarında ve
kösteresinde olan hâli ve harabe kariyyeler ve çift
liklere iskân ve iyva olundukları surette harsü zere
iştilgal ile memleket şenlenüb ma'mur ve âbâdân
olacağından kat'ı nazar miriyyün Türkmen taifesi
misillürüsumat vaz'u tayin olundukta beyümalî müs-
limine dahi menafii azime husuli mukarrer olduğun
vukufu olanlar haber virmelerile finnefelemir bun-
lar bu veçhile rüsumata kayid ve zikrolunan ma-
hallere iyvâ ve iskân olundukları halde zatlarında
olan ruunet ve huşuneti terk ile baisi ümrani bül-

ŞEVKI BERKER

- Devamı Var -

Tarsusta Gözlükule Hafriyatında İslâmi Devire ait buluntular

- Geçen Sayıdan Devam -

Yazan: Florence E. DAY

Çeviren: Abidin DİNO

Horasandan iki bin, Mossise ve Antakyadan
biner askerden mürekkep bir kuvvet buraya yer-
leştirildi.

Yapı işlerini idareye, Ebu Süleyin Faraj ismin
de bir Türk tavzif edilmişti.

Tepenin altında, ovada uzanan şehrin surları
yedi Kuleli, ve beş kapılı idi.

Bizanslılarla esir mübadelesine resmen girişen
ilk hükümdar Harunurreşid olmuştur, mübadele
Tarsusun garbında Lamis nehrinde vuku bulmuş-
tur.

Dokuzuncu asır esnasında, müslüman impara-
torluğunun Emevi devrinde kazandıklarının birçoğu
Abbasi devrinde kaybedildi, zira, İranda, Mısırdaki
ve garpte yerli saltanatlar teşekkül ediyordu. Tulû-
ni'ler Mısırdan Suriyeyi fethettiler, hattâ Ahmet ib-
ni Tulûn kendi valisini Suriye hududuna ve Tar-
susa tayin etti.

Bununla beraber Tarsus halkı Abbasi'lere sâ-
dik kalmıştır. 882-883 te Tulûni valisini kovup, Yaz-
man isminde kendilerine bir vali seçerek camiler-
de Tulun'a lanet ettiler. İbni Tulûn ve Mısır ordu-
su isyanı bastırmağa gelince, nehri yatağından çı-
karıp ovayı suya garkettiler, Tulûnilerin şehri isti-
lâ etmelerine mâni oldular.

Daha sonra 810-891 arasında, rüşvetlerle kan-
dırılan Yazman, Tulûni idaresini kabul etti, fakat
bu da uzun sürmedi ve 897 de Tarsus tekrar ta-
mamen Abbasi oldu.

Halife Motadid (892-902) Tarsus hakkında ze-
ki bir siyaset takip etmedi.

899 da Tarsus vâlisi Ragıp'ı (Tulûni hakimi-
yetine nihayet vermesi, ve denizden Bizansa karşı
muvaffakiyetli akınlar yapmasına rağmen) idâm
ettirdi. Daha beteri, 900 de isyankâr Vasif'la mu-
habere eden şehir halkına kızıp, Tarsus filosunu
yakdırmıştı.

Taberi derki: " filo eski ve çok pahalı 50 ge-
miden ibarettiki böylesi bugün inşa edilemez. „ Bu
vakadan sonra Bizanslılar sahili takiben daha fazla
yaklaşmak fırsatını buldular.

Tarsus şehrinin bir filoya malik oluşu, o za-
manlar Berdan nehrinin — Kleopatra zamanında
olduğu gibi, — gemilere elverişli olduğunu gösterir.

Nihayet 965 de Bizanslı (Nikeforus Fokas) Ki-
likiyayı fethetti, müslüman idareye nihayet verdi. İb-
ni Hokal (978) de şehrin müslüman devrindeki par-
layışını iyi tarif eder. Şehir gayet geniş iki taş di-
varlı olup son derecede bereketli ve refahlı imiş.
Yüzbin atlı bir garnizon mevcuttu. Bu bereketin
sebebi bütün İslâm âleminin orada bulundurduğu
muhariplerdir. Ezcümle İranlılar, Iraklılar, Arablar,
Suriyeliler, Mısırlılar ve saire, „ Daima bu muharip-
lere hediyeler ve ihsanlar göndermek âdetmiş.

Şehir Bizanslılar yüzünden yıkıldı. Taş taş üs-
tünde bırakılmadı.

İbni Hokal bir ayeti kerime ile yazdıklarına
nihayet verir. " Her hangi birini görebilir, her han-
gi birinden bir ses işitebilir misin ? „ Nikeforus
Kuranları yakmış, camileri yıkmış ve ahaliye Hiris-
tiyan olmak, vergiler vermek veya hicret etmek
emrini vermişti. Ahalinin çoğu Suriyeye hicret e-
derek Hermon dağının eteklerinde yerleştiler. Tell-
de bulunan testilerin büyük kısmı Abbasi devreye
aittir. Emevi devrinin aksine, malûm tip-
lerdendir. Umulduğu üzere en bariz tesir Irak tesi-
ridir. Bulunan kablarn bir kısmı cilasız beyaz top-
raktandır. Bir kısmı ise yeşil veya sarı, veya hem
yeşil hem sarıdır. Süsler çok kere hendesidir. 8-9
ncu asrın üslûbû ile küfi yazılar bazen tezyini ma-
hiyettedir. Bazen de çanakçının isminden mürekkep
tezyini yazılara raslanır.

- DEVAMI 17 nci SAYFADA -

(5) Ahmet Refik, Türk Aşiretleri Ist., 1930. s. 81,
88-89

Mısır Sultanı Şeyh Müeyyed Devrinde

Ramazan, Karaman ve Zülkadir

oğullarına ait bazı vakalar

(1416-1421)

Şevki BERKER

BİBLİYOGRAFYA

821 (1418) den (1421) tarihine kadar Ramazan, Karaman ve Zülkadir oğullarına ait Osmanlı tarihlerinde hemen hiçbir malûmat yoktur. Ancak Türkçeye çevrilmiş bazı İslâm umumî tarihleri ile Arapça eserlerde tafsilât vardır. Aynı'nin Türkçeye çevrilen *İkdülcüman*'ı bu meyandadır. Fakat bu tercümenin tam ve tekmil bir takımı mevcut değildir.

1 — Mevzu bahis devre için, *İkdülcüman fi tarihi ehlizaman*'ın muhtelif Türkçe nüshaları İstanbul kütüphanelerinde mevcuttur:

a. — Bağdat köşku Ktb., No. 280, c. VIII, 712 (1312) — 850 (1146) yılları. — Emanet-i Hazine Ktb., No 1378, 710 (1310) dan 850 (1454) e kadar olan vakalar. — Fatih Pertev Paşa Ktb., No. 481, 626 (1228) dan 850 (1446) ye kadar.

b. — Arapça nüshaları: Ahmed-i Sâlis Ktb., No. 2911, c. XIX, 799 (1396) — 850 (1446) yılları. — Aynı Ktb., No 2912, 624 (1226) den 850 (1446) senesine kadar. — Carullah Ef. Ktb., No 1591, c. IV, 621 (1224) den 850 (1446) ye kadar. — Selim ağa Ktb, No 69, c. IV, 621 (1224) 850 (1446) yılları. — Süleymaniye Ktb., Beşir Ağa, No 457, 626 (1228) — 850 (1446) .

II — Ebülmehasin b. Tanrı Berdi, *Ennücümüzzâhire fi ahbarımsırvekahire*.

III — İbni Hacer, *İnbâülgümür*.

IV — İbni İyas, *Bedayüz-zühûr fi vekayiddühûr* (Bulak tab'ı 1311), c. II . İbni İyas'ın bu eseri Mısır Sultanı Şeyh Müeyyed hakkında malûmat vermektedir. Ankara, Dil ve tarih Fakültesin'deki Tarih kurumu kütüphanesinde A. 4692 - 2 numarasile kayıtlıdır.

V — Makrizî, *Kitabüssüluk li marifetiddüvelü velmülük* Fatih Ktb., nüshaları.

VI — Münecimbaşı (*Sahayif - ül - ahbâr 11*) bu vakalara ait pek az malûmat vermektedir.

VII — Weil, *Gesch. d. Chalifen* de (c. V, s. 136—148) Makrizî, Ebülmehasin ve İbni Hacer'e mü-

DIĞER ESERLER:

VIII — Halil Ethem, *Düvel - i İslâmiye*, İst., 1927.

IX — Halil Ethem, " *Karaman oğulları hakkında Vesâiki Mahkûke* ", Ta. Os. En. Mec., İst., I Şubat 1327 cüz XII.

X — Halil Ethem, *Kayseriye Şehri* İst., 1334.

XI — İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal* İst., 1941.

XIII — Kara Çelebi Zade, *Ravzatülebrar*, Bulak, 1248 (1832) .

XIV — Rifal, *Nakdüstevarih*, İst., 1296.

XV, asrın birinci yarısında Osmanlı - Karaman mücadelesi devam ederken Karaman oğlu Mehmet Bey (805 1402-824 1421) Mısır Sultanı Müeyyed Şeyh'in (815-1412—824 1421) metbuiyetini kabul ederek namına para bastırması ve 820 (1417) yılında da hutbe okutturmuştu.

Çukurova ile Karaman havalisinin siyasi hayatında müessir olan Müeyyed Şeyh, Çerkes Kölemen hükümdarlarının meşhurlarındandır. (1)

Sultan Berkuk'un azadlılarından ve Mısır'ın en nüfuzlu ümerasından olan Melik Müeyyed, Abbasi

halifesi Müstain Billah Ebülfadi Abbas - el Mütevekkil'in hali üzerine ümeranın ittifakile Mısır Sultanı seçildi. Şam valisi Nevruz Bey ve diğer muhalifler, halifeyi bir kaleye hapsedmesinden dolayı, Müeyyed aleyhinde çalışılarsa da muvaffak olamayıp katlolundular. (2)

822 (1419) tarihinde Osmanlı hükümdarı I. Mehmet'den Şeyh Müeyyed'e bir mektup gönderildi. (3) Alim ve dirayetli bir zat olan Müeyyed, ilim ve san'at adamlarını himaye ederdi. 824 (1421) tarihinde vefat etti. (4)

Melik Müeyyed Şeyh, namına kesilen para ve okunan hutbe ile iktifa etmiyerek Mehmet Beyden Tarsus'u da istedi. Fakat sultanın bu talebi reddedildiğinden Tarsus harble Mısır idaresine geçti. 819 (1416) Mısır Sultanı aynı yılda Sis kalesini de Ermeni Tekfurundan zapta muvaffak oldu. (5) Bunun üzerine Ramazan oğlu İbrahim bey (819-1416—830 1427) Karaman oğlu Mehmet beyle (804-1402—827-1424) ittifak ederek Tarsus'u muhasara altına aldılar. 821 (1418) Muhasara esnasında Mehmet bey hastalandı; yerine geçen oğlu Mustafa bey, 821 (1418) yılının Ramazanında Tarsus'u Mısırlılardan almağa muvaffak oldu. Aşağı yukarı aynı tarihte Zülkadir oğlu Ali bey (6) Kardeşi Mehmet beyin hücumu karşısında Haleb'e kaçmış, Karaman oğlu Ali Bey de biraderi Mehmet beyle anlaşamıyarak Mısır'a kaçıp Melik Müeyyed'e iltica etmişti.

Bu vaziyetler dolayısıyla Müeyyed Şeyh, oğlu Sarımüddin İbrahim'i başkumandan tayin ederek — Emir Tatar ve bazı ümera ile birlikte — Anadolu'ya gönderdi. 822 (1419) Sarımüddin İbrahim, Rabiülâhîr'in başlarında Kayseri şehir ve kalesini zaptetti. (7) Zülkadir oğlu Mehmet Bey, Mısır hükümeti tarafından Kayseri Valisi tayin edildi; Mehmet bey Sultanın namına hutbe okutup bara bastırıldığı gibi kale kapılarında birine de Sultanın ismine bir kitabe hâkettirdi.

(1) Çerkes Memlûklerinin ekserisi köle olduklarından bunların silsilenamesi tanzim olunamaz. Yalnız babaları da saltanat makamında bulunanlar mahallerinde gösterilmiştir. (Bk. Halil Ethem, *Düvel-i İslâmiye*, İst., 1345-1927, s. 113, No 1) .

(2) İbni İyas, *Bedayüz-zühûr fi vekayiddühûr*, Bulak tab'ı, 1311, II, 3-4 ve *Sahayif-Ülâhbar*, II, 624-643

(3) *Münşiatı Feridun*, I, 156 ve oradan naklen İsmail Serhenk, *Hakayık-ül-ahbâr an Düvel-ül-bihar*, II, 181.

(4) İkinci devre Memlûk hükümdarları arasında Melik Zâhir Berkuk (Bir sene tasila ile 1382-1399) ve Melik Müeyyed Şeyh (1412-1421) Melik Eşref Barsbay (1422-1438) , Melik Zâhir Çokmak (1438-1453) , Melik Eşref İnal (1453-1461) ve Melik Eşref Kaytbay (1468-1496) Memlûk devletini haricî toarruzlardan muhafaza için büyük bir faaliyet göstermişlerdir. (İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı devleti teşkilâtına Medhal* İst., 1941, s. 320) .

(5) Rifal *Nakdüstevarih*, İst., 1296, s. 414.

(6) Mısır hükümetinin Elbistan valisi.

(7) Karaman oğlunun valisi Şeyh Çelebi bu sırada firar mecburiyetinde kaldı.

Mısır başkumandanı, 27 gün muhasaradan sonra Niğde'yi zaptetti. Ereğli'ye ve buradan da Cemaziyelâhîrin sonlara doğru Larende'ye vasil oldu. (8) Larende zaptedilince Karaman oğlu Mehmet Bey, Taş lî dağlarına kaçmak mecburiyetinde kaldı. Mısır kumandanlarından Emir Tatar takibine rağmen Mehmet Beyi elde edemedi, sadece karargâhını zapta muvaffak oldu.

Bu vakadan sonra Karaman oğlu Ali bey, Karaman memleketlerine Mısır tarafından vali tayin edildi. Ali Bey, bütün Karaman memleketlerinde Sultan Müeyyed namına hutbe okutturduğu gibi (9) para da bastırdı. Sultan Müeyyed ise müverrih Aynî'yi 823 (1240) te Karaman oğlu Ali Beye hilat ilbas ve şhirleri tahrir etmek üzere Karaman'a gönderdi. (10)

Bu zaferden sonra Mısır başkumandanı Sarımüddin İbrahim, Karaman'dan Haleb'e geldi. 822 (1419) (11) Diğer taraftan Mısır'ın Şam valisi, Ramazan oğlu İbrahim Beyle Karaman oğlu Mustafa Beyi Adana civarında mağlûp ederek Adana ve Tarsus'u istirdada muvaffak oldu. (12) Bilâhare Ramazan oğlu İbrahim bey, müttefiki olan Karaman oğlu Mehmet ve Mustafa beylerle birlikte Kayseriye hareket etti. (13) Fakat Mısır'ın Kayseri valisi olan Zülkadir oğlu Mehmet Bey, müttetikleri Kayseri civarında mağlûp etti. Karaman oğlu Mustafa Bey maktûl ve babası esir düştü. Mustafa beyin kesilep başı Kahire'de kale kapısına asıldı. Babası Mehmet bey de zincir ile bağlı olduğu halde Kahire'ye getirilerek Emir Mukbilüdeevâdar'ın evine indirildi. (14) Mehmet bey bir divan-ı âlide Şeyh Müeyyed'in huzuruna çıkarıldı; Tarsus'a taarruzdan ve kendi halkına yaptığı zulümlerden dolayı Sultan tarafından tekdir takbihe uğradıktan sonra kale burçlarından birine hapsedildi.

Mehmed bey Tarsus hadisesi ile buna inziman eden sebeplerden dolayı Melik Müeyyed'in ölümüne kadar kalede kalmış, ancak Emir Tatar'ın cülusunda affolunarak Kıbrıs yoluyla Karaman'a hareket etmiştir.

(8) Halil Ethem, *Karaman Oğulları Hakkında Vesâiki Mahkûke*, Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası, I Şubat 1327 cüz XII.

(9) Hatiplerin hutbede padişahın adını zikrettikleri vakit bir kadem aşağı inmesi Müeyyed zamanında âdet oldu. *Nakdüstevarih*, s. 414.

(10) Aynı, *İkdülcüman fi tarihi ehlizaman* tercümesi, 823 senesi vakalarından.

(11) *Ta. Os. En' Mec.*, I Şubat 1327 cüz XII, s. 756.

(12) *Ayn. mecmua*, cüz XII, s. 756.

(13) *Ayn. mecmua*, cüz XII, s. 756.

(14) Bazon Devollar şeklinde yazılan Devâdar kelimesinin aslı Divittardır. Divittar, divit yani hokka tutucu manasına gelir. Hükümdarın bir şeye ait imza ve âlemlerinde hokka tutma vazitesi divittara ait idi. Devâdar, Sultan tarafından başkalarına yazılacak her nevi yazıyı mahallerine sevk ve tebliğ ettiği gibi Sultana gelen ferman, menşur ve arzıhalleri de kendisine arz ederdi. Saraya gelen mektupları Emin Candar ve Kâtibi sır ile birlikte hükümdara takdim eder ve huzura gireceklerin vaziyelerini tetkik eylerdi. (İsmail Hakkı Uzunçarşılı *Os. Dev. Teş. Med.* s. 380-381)

Öz Türkçe Yazalım

EDEBÎ, FELSEFÎ DERLEME

C - Ç Harfleri

M. BAKŞI

Cah — Yer, urun
 câhil — Bilmeyen, bilmez, bilgisiz
 cahim — tamu
 cahimî — Tamusal, tamuluk
 caiz — Olabilir, olası
 cami olmak — Kapsamak, toplamak
 camid — Donmuş, donuk
 can — Can yin
 canip — Yan, yön
 cari — Akar, geçer, yürür, akan
 casus — Çasıt
 cazip — Çekici, alımlı
 cebanet — Korkaklık
 cephe — Alın, yüz yüney
 cedvel — Ark, çizelge
 cedvel tahtası — Çizgeç
 cefa — Üzgü, üzme, üzüntü
 cehd — Çaba, uğraşma
 celadet — Baturluk, yoğunluk
 celbetmek — Çekmek, getirmek
 celse — Oturma, oturuş, oturma
 cemat — Donuklar
 cemal — Güzellik (Körk)
 cem'iyet — Topluluk, dernek
 cenah — Kanat, yan
 cenin — Döl
 cennet — Uçmak
 cereyan, — Akış, akıntı, akım, gidiş
 cereyan etmek — Akmak, geçmek
 cerrah — Sımkçı
 cesaret — Yiğitlik, yürek
 cesur — Yiğid
 cesed — Gövde
 cev — Boşluk
 cevap — Karşılık yanıt
 cevî — İç, oyuk
 cevher — Öz, töz, evin
 cevretmek — Üzmek
 cezir — Kök, köken
 cali — Yapma
 cedel — Atışma, eytişim
 cem'i ortaklaşa
 cins — Soy

cuşış — Çoşma, çoşkunluk
 cünun — Delilik
 cidal — Savaş
 cidden — Gerçekten
 cihan — Evren; çın
 cihaz — Aygıt, takım, donatı, kalın (düğün için)
 cild — Deri
 çehre — Bet, beniz, betbeniz
 çenber — Kasnak
 Çeşm — Göz
 Çeşme — Göz, pınar savak

ÖRNEKLER :

Bak şu nehrin hoşnuma reftarına
 Ademin cuşış verir eftarına
 Cabaca mamurdur sahilleri
 Nili seni ad olursa varyeri
 Fırat - Muallim Naci

TÜRKÇESİ:

Şu ırmağın güzel akışına bak. Çoşturur ki-
 şinin düşüncesini. Yer yer onarılmıştır kıyıları ikin-
 ci Nil sayılsa vardır yeri

Düşen yaprakların razi melâli
 Nümayan cephei safında gûya
 Fikret - Kış

TÜRKÇESİ :

Düşen yaprakların gizli kaygusu arı sili, al-
 nında görünmektedir.

Altında mı üstünde midir cenneti âlâ
 Elhak bu ne halet bu ne hoş abühavadır.

TÜRKÇESİ:

Uçmak altında mı üstünde midir bu ne iş-
 böyle hava böyle sular.

Secaat arz ederken merdi kıptı sirkatin söyler
 Cünun iklimini seyreyleyenler rahatın söyler

TÜRKÇESİ:

Yiğitlikten söz açınca talancı uğruluğunu an-
 ladır delilik ülkesinde dolaşanlar bunun dinçliğini
 söylerler.

NEKAHAT

Bu gün her şey sevimi anneciğim,
 Bu anda her şey sevimli;
 Şefkatin gibi alımda eli
 Nisan güneşinin.

Toprağın buğulu nefesi ılık,
 Rüzgâr ibadet halindedir.
 Deniz " tastaki su kadar sakın ..
 Ve imbikten çekilmiş gibi saf gökyüzü.

Bu anda kalbe dökülen şiir,
 Ruha damlayan ferahlık,
 Payıma düşen ses, koku, renk ve ışık
 Hayata bir yüz görünlüğü.

Bu gün her şey güzeldir anneciğim;
 Yaşamak - sevmek bu yer yüzünde
 Ve seyretmek saadeti
 Çocukların güler yüzünde..

Hasan ŞİMŞEK

Ö F K E

Öfkem, Rabbımı sende buldum
 Bembeyaz bir köpük,
 Yemyeşil renk.
 Öfkem, rabbımı sende buldum
 Bütün alemlere denk!

Ağızlarda bir süt lezzeti canlanır
 Dudaklarda yağ,
 Gözlerde görünmez olur artık
 Ne bağ
 Ve ne de dağ..

Öfkem, rabbımı sende buldum
 Bembeyaz bir köpük,
 Yemyeşil ışık.
 Öfkem, rabbımı sende buldum
 Bütün âlemlerle karışık..

İbrahim AKDOĞAN

MÜPHEM

Neden kuşlar uçar tanrım aynı semadan
 Bilinmedik bir yer ve dudaklarımızda: meçhul.
 Beyaz daireler halinde kaybolur aynalardan
 Hafızamızda tomurcuklanan tahayyül..

Yıldızların sırrı nedir nedir ki tanrım?
 Aynı gökten gelir, aynı göğe gider.
 Ve öyle bulutların vardır ki tanrım
 Bazan merhametini toprağa sebil eder..

Ölümü düşündüğümüz vakit tanrım
 Yaşamak neden böyle güzeldir?
 Sırrına eremedik bir türlü tanrım
 Her şayın bir birinden müphemdir..

SAMI GÜRLEV

DEFNE DALI

Bir defne dalının gölgesinde
 — Olan bitenden bihaber —
 Mes'ut uyurken bebekler;
 Çılgın bir zafer marşı söylenir
 Şafak söker kan renginde..
 Aydınlatır alaca karanlığı
 Keskin parıltısı kılıçların;
 Gecenin nemile ıslak toprağa
 Şehitler düşer;
 Yiğitler düşer;
 Gül gibi ümitler düşer...

Hasan ŞİMŞEK

Köy Davası Ve Gençlik

Memleketimizde bir " Köy Davası "nın mevcut olduğuna kani olduğumuz için bu anketi hazırladık. Gayemiz, bu davada muhtelif görüşlerin tespitidir. Doğru yolu bulabilmek için, muhtelif görüşlerin karşılaştırılması gerekir.

TURAN AKA

(Hukuk Fakültesinde talebe)

1 — Köy davası denilince; okutup - yazdırma davası, ziraat davası, hatta son zamanlarda bazı gayretkeşlerin yaptığı gibi bir ahlâk davası akla gelebilir. Yani kimi köylüyü okutup yazdırmak, kimi ziraatı ıslâh etmek, kimisi de köylünün güya son zamanlarda bozulan ahlâkını düzeltmek ister. Bizce köy davası bunların bütününden ibarettir. Tabir caizse, yedi başlı bir davadır. Yedinci baş ruh ve fikirdir. Köyden sıtmayı kaldırmaya çalışırken, yeni bir ruh aşılama'yı da unutmuyalım. Köy davası, sadece falân ve ya filân mühendisinin işi değildir.

2 — Yukarıda anahatlarla tesbit ettiğimiz köy davası, mahiyet itibarıyla de bir kalkınma, daha isabetli tabirle bir yeniden doğuştur. İçtimaî ve siyasi tarih gösteriyor ki, nerede bir yeniden oluş zarureti başgöstermişse, orada serdengeçti ve misyoner ruhlu bir üst - insan'ı ve onunla birlikte çalışanları görüyoruz. Binaenaleyh mekteplerimizde ve üni versitelerimizde, her şeyden evvel bu köy havari-leri'ni yetiştirmeliyiz.

3 — Benim anladığım köy davasına ancak yetiştirilmiş gençliğin bir faydası dokunacaktır.

ALİ ÇANKAYA

(Siyasal Bilgiler okulunda talebe)

1 — %80 i köylü olan bir memlekette münferiden bir köy davası diye birşey kabul etmek, bilmem ne dereceye kadar doğrudur. Köycülük, bu yurd için hayati bir davadır. Öyle bir dava ki yükselip kalkınmamız kendisine bağlı. Bu işde, aynı ayır noktalarından yürüyerek davayı halletmiye uğraşmak, gereken neticeyi vermez. Kül halinde

ele almak lazımdır. Bu kabul edildikten sonra anahat olarak " topyekün kalkınma neye bağlıysa, onu başarmak lazımdır " denilebilir. Mamafih her şeyden önce iktisad ve maarif yönünden, köyde kalkınmaya başlamanın ihtiyaca en uygun hareket tarzı olacağı kanaatindeyim.

SUALLER

- 1 — Köy Davasını anahatlarıyla tesbit ediniz.
- 2 — Bu davada kimlere vazife düşmektedir ?
- 3 — Gençliğin bu davada hissesi nedir ?

HAZIRLIYAN
Tevfik CAN
Siyasal B. ok. talebesi

2 — İş, bir memleket davası olduğuna göre, memleketin mukadderatına fili ve fikri faaliyetiyle el koymuş bütün aydın zümrenin bu işde, inanca, sabırla, hasbî olarak rol alması şarttır, zaruridir, elzemdir. Yetişenlerin ve yetiştiricilerin köy seferberliğinde en geniş ölçüde aktif rol alması ladır ki, davanın temeli atılabilir.

3 — Yarının en ağır millet ve memleket vazifelerini omuzlarında taşıyacak gençlik, bu iş için mektep sıralarında kendisini ruhca, bilgice, hazırlıyacak; köyü, köylüyü tanıyacak; hayata atılınca da mesleğine göre davaya en geniş ölçüde hizmet edecektir.

KEMAL ÇETİNSOY

(Hukuk fakültesinde talebe)

1 — Köy davasının anahatlarını tesbit etmeden evvel, köy davasından ne anlaşılmalıdır; onu tesbit edelim.

Köy ve köycülük davası bence, köylümüze kendini, kendi ruhundaki asil duygu ve cevherleri tanıtmaktır. Yani köylü kendi kendini tanımalıdır. İşte bu davanın anahatları da, bu tariften hareket edilerek tesbit edilir ve genişletilebilir:

a — Köylüye yeter derecede refah temin edilmelidir.

b — Köylüyü yeter derecede okutmak ve ten-
vir etmelidir.

c — Köyde siyasi ve medeni hakların tamimi için ihtiyar heyeti azaları ve muhtar seçiminin ehemmiyetini ona öğretmelidir.

ç — Köylü sıhhatini korumak için bu hususta icap eden teşkilât ve tesisat ikmal edilmeli ve bu işde katıyen ihmaikâr davranılmamalıdır.

d — Şehirli, köylüyü hakir görmemeli. Köylünün efendi olduğu prensibi, nazariyatta kalmamalı; vatanın en kıymetli bir ferdi olarak hürmet görmeli; her zaman her yerde ve her fırsatta bunu filen ispat etmelidir.

2 — Bu hususta memleket aydınlarna ve bilhassa milliyetçi ve idealist Türk gençliğine ihtiyaç vardır.

3 — Gençliğin bu davada vazife ve hissesi birinci derecededir. Gençler köye, bir Fransız Madagasgar'a gitmesi gibi değil; vatanının en mu kaddes bir köşesine, en büyük milli bir vazifesini ifa etmek maksadile gitmelidir.

K. YILMAZ

(Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesinde talebe)

1 — Memleketimizde köy davası diye halledilmesi, bu memleket ve millet için zaruri bulunan bir davanın mevcut olduğuna kaniim. Bu dava, diğer meseleler gibi tek veya iki, üç taraflı değil, maddî ve manevî bakımdan birçok taraflıdır. Köyü sıhhileştirirken, ziraati makineleştirirken, köylüye de ruhi aşilar yapmak, onu kültür meşalesiyle aydınlatmak lâzım. Köylü bu milletin bir sembolü olmalıdır.

Hülâsa köy davamız, birçok taraflı, geniş bir kalkınma davasıdır ki, halli mutlaka gerek.

2 — Bu dava geniş bir dava olduğu için, prensip itibarıyla milletin bütün fertlerine vazife düşer. Fakat asıl vazife, rejimimizin esaslı prensiplerinden biri devletçilik olduğu için, yine devlete düşer. Devlet bu vazifesini görürken milletin yardımını da bekler.

Bu arada bazı kurumlara, ezcümle Halkevleri, Halkodalarına da vazife düşmektedir. Manevî inkişaf bakımından bunların tesirleri mühim olacaktır.

3 — Her davada olduğu gibi, bu davada da gençliğin esaslı bir rolü vardır. Gençlik demek, davaları gören ve halline uğraşan kitle demektir. Eğer gençlik bunları görmezse, istiklâl ve hürriyet ışıklarını hiç göremez. Bu bakımdan gençlik, köyün ve köylünün, maddî ve manevî kalkınmasında esaslı roller başarmak zorundadır.

Gerek verilen direktifler, gerek alınacak kararlar dahilinde gençlik " köye doğru " parolasının bayraktarlığını yapmalıdır.

Tevfik CAN

SEVERİM

— Karacaoğlan gibi —

Yaz gelipte çoşkun yağmur yağanda
Yaylada güzeller koyun sağanda,
Bin-bir renk çiçekler görüp çobanda
Yemyeşil baharı yazı severim.

Gökyüzünde kanat süzen turnayı,
Kırlangıçla, Leylek, Keklik, Sunayı,
Anasıyla yarış eden al tayı.
Yeşil başlı ördek kazı severim.

Köylerde yapılan şen-şat düğünü,
Kızın yanağını, bel ve göğsünü,
Bir suyun yüksekten döküldüğünü,
Yeşil çiyirdekli güzü severim.

Etrafı yeşillik billür pınarı,
Orman, bağla dolu yüce dağları,
Bir bana gerçekten bağlanan yarı
Bir de yeşil - elâ gözü severim.

Çiftçide sevdiğim çok tohum eken.
İnsanda sevdiğim: (Ben Türküm) diyen.
Savaşta arımdan mermiler çeken
Al, yeşil giyinmiş kıızı severim.

IREN KAM der: şiir, destan yazanı,
Anadolu, Pamir, Altay, Kozanı,
Elinde kopuzla gezen ozanı
Ucu yeşil dallı sazı severim.

DÜZİÇİ Köy Enstitüsü
Aşık IREN KAM
(Ali Kublay)

HİCRET

Bir Muz olgunluğu var bahçelerde;
Eski bir türküyü fısıldar yağmur.
Yollarına devam eder bulutlar,
Ağaçlar yarından daima memnun
Sebepsiz açmaz yelkenlerini gemi,
Munis bir yakınlık gösterir sema.
Tanrı misafirine açık durur kapılar
Ve başlar hicreti kırlangıçların.

Ziya Salim TALAY

Halk Edebiyatı

— V E —

KARACAOĞLAN

Evimiz Kütüphane - yayın komitesi Reisi Ticaret Lisesi Edebiyat öğretmeni Vehbi Evinc'in 22-4-944 gecesi temsil salonumuzda verdiği konferans

Edebiyat; duygunun ve düşüncenin mahsulüdür. Duyan ve düşünen her insan topluluğunun bir edebiyatı vardır. En iptidai kabilelerde bile müşterek duyguların tercemanı, müşterek heyecanların ifadesi şeklinde edebî mahsüllere tesadüf etmek mümkündür. Bir kahramanlık hikâyesi, bir millî destan, bir halk türküsü; benliğini çoşturduğu millet fertleri için en kıymetli birer zevk hazinesidir.

Bir milletin ruhunu besleyen en kuvvetle nur kaynağı, edebiyattır. Ulusal gelenek ve estetik cevherlerini kaybederek arsulusal ölçü ve zevklerin renksizliğine kapılan ve bu yüzden öz kültürlerini ve benliklerini, unutan milletler, günün birinde başkalarının kültür esaretinde erimeğe mahkumdurlar.

Bu hakikati çok iyi bildiğimiz içindir ki her işde millî ruhu, millî damgayı görmek istiyoruz. Bugünkü Türk kültürü, garp medeniyeti dünyasında müstakil bir varlık olarak yükselmeye başlamıştır. Edebiyatımızda, musikimizde, diğer güzel sanatlarda ve teknik alanda kendi orijinalligimizi, kendi karakterimizi ve ruhumuzu yaşatmak sanatkarlarımız için millî bir vazifedir.

Halk edebiyatı hakkında bir başlangıç yaparken işaret ettiğimiz bu noktalar, kısa da olsa esas gayemizi aydınlatmaya hizmet edecektir.

Umumî edebiyatımızın Türk ruhunu bir bütün olarak yaşatacak öz karakterler veremeyişine sebep, yabancı tesirlerdir.

Türk ülkelerinde yedinci asırdan itibaren başlayan araplık otoritesi, orta Asyanın Türk cevherindeki saf ruhu boğmuş ve öz kaynakların berraklığına, asırlar boyunca, zehrini dökmekten geri kalmamıştır. Millî ülküsünü unutarak, yeni dinin keskin ve şerefli kılıcı halinde Arap hizmetine kendini veren Türklük, bilhassa Selim zamanında başlayan hilafet politikasile uzun asırlar, ruh ve kültür bu-

ranları geçirmeğe mahkûm edilmiştir.

Ozamanın aydın zümresini temsil eden medrese ve saray muhitinin Türk milliyetçiliği hakkındaki telakkilerini göstermek için şu misallere dikkatinizi çekmek isterim.

16 ncı asrın yüksek hiciv san'atkarı Nef'i, idam edileceği sırada:

— Bire Türk elini çabuk tut! diye celladı tahkir ederken muhakkak ki, bizim anladığımız manada, bir milliyet aşkı duymiyordu.

“ Türk pohpohtan, şehri pehpehten hoşlanır ,, atasözünde bir sınıf ayrılığının uçurumunu sezmek mümkündür. Görülüyor ki halk, Şehri ve Türk diye ikiye bölünmüştür. Osmanlı zihniyetinde şehirler yüksek tabakayı, Türkler ise, bu zavallı zihniyete göre, aşağı tabakayı teşkil ederdi. Türkçe konuşmak bu düşünceye nazaran bayağı sayılırdı. Sözlerine arabça ve farsça katarak lügatli ve ıstılahlı konuşmak ise makbuldü.

Size saray dilinden bir misal vereyim:

“ Cenabı rabbi mennan, Sultanüllberryn velbahreyn, hadimülharemeynişerefeyn, zıllillahî fil'ard, halifeyi zişan efendimiz hazretlerinin ömrü devlet ve ikbal ve saadeti şâhanelerini müzdad buyursun. ,,

Bunun manası :

“ Tanrı, karaların ve denizlerin hükümdarı Mekte ve Medineye hizmet eden, yer yüzünde allahın gölgesi şanlı Halifemiz, padişahımız efendimizin ömrünü ve ikbalini kıyamete kadar uzun etsin ,, demektir.

Şehri yani yüksek tabaka diline de bir misal verelim. Yolda iki kişi konuşuyorlar:

— Kangi canibe mevlanam?

— Abdi ahkârleri etraf cevanipte bir şemme meskü aramdan sonra bagu basatinde cevelan ve bir nebze geştügüzar eylemek emelidaiyanemdir.

Manası:

— Nereye canım?

— Şuralarda azıcık dinlendikten sonra, biraz bağçelerde dolaşmak istiyorum, demektir.

Bu devirde türkçe konuşmak ayıp sayıldığı gibi türkçe yazmak da ayıp görülürdü. Herkes kendisinin cahil olmadığını anlatmak ilim ve irfan sahibi olduğunu göstermek için yazılarını lügatler ve anlaşılmaz cümlelerle doldururdu.

Bunlar hakkında misaller vererek başınızı ağrıtmak istemiyorum. 14 ncü ve 15 nci asırlardanberi gerek Arap ve Acem harsının ve gerekse padişaha nüfuz eden (devşirme, köle, kapukulu) gibi muhtelif isimlerle anılan tufeyli sınıfın tesirleriyle Türk birliği arasında açılan manevî uçurum, Osmanlı sarayını, büyük halk kitlesinden ayrı düşünmeye, ayrı duymaya mecbur etmiş ve bu ihmal zamanla bütün kangıranlaşmış bir hale girmiştir. İşte bir tarafta böyle ayrı bir ruh, ayrı bir görüş ve zevk ile medrese ve saray edebiyatı dar bir zümrenin varlığına makes olurken diğer tarafta hor görülüş, kaba sayılmış büyük Türk halkının ruhunu yaşatan, onun ızdıraplarını, arzularını, emellerini, yüksek duyuş ve yaratış kudretini ebediyetin nesnine nakşeden halk edebiyatımız ulu bir çınar gibi gelişmesine devam ediyordu.

Bu akşamki konuşmamızda halk edebiyatımızın vecitli ummanına dalarak her kıymette uzun uzadıya durmaktan ziyade, sözlerimizi Karacaoğlan üzerinde toplayacağız. Ancak asırlar boyunca yaşamış olan yüksek değerlerin isimlerini hatırlatmak suretile halk edebiyatımıza umumî bir bakış yapmayı da gerekli buluyorum.

İslamiyetten evvelki Türk toplulukları içinde ayrı bir mevki alan ve Tonguzların (Şaman) Altay Türklerinin (Kam), Yakutların (Oyun), Kırgızların (Baksı), Oğuzların (Ozan) diye nam verdikleri Türk şairleri; ilhamlarını tabiattan kahramanlık vakalarından, yaradılış destanlarından süre avlarından, şölenlerden, matemlerden ve nihayet topluluğun gönlündeki çarpıntıdan alan ve şiirle musikiyi birleştirerek yürekleri çoşturan san'atkarlardı. Şairlik musikişinaslık, rakkaslık, sihirbazlık gibi birçok vasıfları kendilerinde toplayan bu kimselerin halk üzerindeki tesirleri pek büyüktü.

Kaşgarlı Mahmud'un on birinci asırda yazdığı “ Divanüllügat Türk,, gerek o asırda ve gerek daha önceki asırlarda bütün Türk boylarınca zengin bir halk edebiyatının olduğunu göstermektedir. İşte bu katkısız edebiyat, Türklerin islamlık tesirlerine girmelerinden sonra da tekke ve halk şairleri-

hür ruhlarında işlenmek suretiyle gittikçe gelişerek ebedî bir kıymet haline yükseltilmiştir.

13 ncü asrın sonlarında ve 14 ncü asrın ibtidalarında yaşayan âşık ve dahî Yunus, bu edebiyatın başında en büyük bir varlık olarak görülmektedir.

Mal sahibi, mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi
Mal da yalan mülk de yalan
Var biraz da sen oyalan.

Diyen ve bir kalemde insan ve hayat muammasını çözümler hırs ve tamah ehlini ince bir tarifle yaralayan Yunus'un haşmeti, kendisinden sonra gelen halk şairleriyle, halk arasından yetişen tarikat ve tekke şairlerinin benliklerine daima ateş ve öz veren bir kaynak olmuştur. Bu asırlarda gönlünü halka açmış üç şair daha görüyoruz.

Bunlardan birincisi, Divan tarzında da yazılan bulunan Aşık Paşa, diğerleri de Saif Emere ve Kaygusuz Abdaldır.

15 nci asırda, Germayan Beyine medhiye söyleyen “Ozan ,, isimli bir saz şairi vardır.

Divan edebiyatının yeni kurulmaya başladığı bu devirde “ Şeyhi ,, nin İran taklidi kaside ve gazellerinden bir şey anlamayan Germayan Beyi, Ozan'ın söylediği:

Benim devletli sultanım akıbetin hayrolsun
Yediğin bal ile kaymak, yürüdüğün çayrolsun

Mısralarından son derece hoşlandığını izhar etmiştir.

Yine bu asırda yetişen tasavvufi halk şairleri arasında Hacı Bayram Veli ile Esrefoglu Rumî meşhurdur.

Divan edebiyatının en parlak devri diyebileceğimiz 16 ncı asırda halk arasında bedii heyecanların mihrakı olarak yaşayan Bahşi, Hayali, Öksüzde, Köroğlu gibi ladinî saz şairleriyle Tekke ve tarikat ehline çoşkunkluk veren Pir Sultan Abdal, Ha taî Emmî Sinan büyük şahsiyetlerdir.

17 nci ve 18 nci asırlarda yetişmiş saz şairleri arasında Kayıkçı kul Mustafa, Kuloğlu, Aşık Ömer, Aşık Kerem, Gevherî ve Karacaoğlan, Öksüz Hasbi, Kara Hamza, Mağripli oğlu, Geda Muslu çok tanınmış simalardır. Bunlar arasında bilhassa Karacaoğlan, Yunus Emre derecesinde çoşkun bir sanatkar olarak sivrimiş bulunmaktadır.

19 ncü ve 20 inci asır şairleri arasında ise Bolulu Derdli, Bayburdlu Zihni, Erzurumlu Emrah, Evrekli Seyrani, Dadaloğlu, Ruhsati, Sümmani, Celâli, Meslekî, Deli Boran, Kagızmanlı Hıfzı görülmektedir.

Tanzimat devrinde yetişen Bektaşî şairleri arasında — Devamı 20 nci sayfada —

Jean Jacques ROUSSEAU

— Geçen Sayıdan Devam —

HALİS ÖZGÜ

Şu veya bu sebepten dolayı ruhlarında aşağılık duygusu peyda olan çocukların bundan kurtulmak için cemiyetin nazarında fena sayılan birçok çarelere başvurdıklarını, hırsızlık yaptıklarını ve zengin görünmek suretile başkalarıyla aralarında mevcut olan müvazenesizlikleri gidermek için çaldıkları şeyleri arkadaşlarına dağıtan çocukları görüyoruz. Rousseau kendisi gibi çirak olan ve fakat eskiliği dolayısıyla ue ustasıyla arası iyi olması hesabıyla kendisinden üstün gördüğü arkadaşının sözlerine kapılarak kuşkonmazları çaldığını ve bunları piyasaya götürüp sattığını, aldığı paraları da olduğu gibi arkadaşına götürüp verdiğini yine (İtiraf- lar) da okuyoruz. Bütün bu hareketlerin gayesi çocuğun bir iş yapmağa muktedir olduğunu arkadaşına ispat etmek ve böylelikle gayri şuurunda kök salan aşağılık duygusundan kurtulmaktır.

Aşağılık duygusunun sonuçlarını biliyoruz. Hidet, ahınganlık, küskünlük, inatçılık, inziva arzusu, insanlardan nefret ilh... Bütün bunlar ise Rousseau'da mevcut olan şeylerdir.

Rousseau'da erken cinsel gelişme mevcut olduğunu söyledik. Yine Rousseau'nun (İtiraf- lar) ını okuduğumuz zaman onun (Bossey) de rahip (Lambercier) in kız kardeşi bayan Lambercier e tutulduğunu görüyoruz. Rousseau bu zamanlarda ancak onbir yaşında bir çocuktur. Bundan mada Rousseau serseri hayatına başladığı ve sokaklara düştüğü zaman çeşmeden su alan kızlara cinsel organını gösterdiğini itiraf etmektedir.

Tahlili ruhiyatçılara göre cinsel organını teşhirin sebebi bu organın gösterildiği kimseler üzerinde derin yankılar uyandırmak için gayri şuurda duyulan bir arzudur.

Cinsel bir arzudan dolayı cezalandırılan çocuklar o arzuyu cezaya sıkı sıkıya bağlarlar. Zamanla çocuk bunları birbirine karıştırır ve neticede yasak

karşısında kendiliğinden bu cinsel hazdan vazgeçer. Fakat bu arada çocuk bizzat cinsel arzusunun kaynağı haline gelen cezaya cinsel bir mahiyet verir. İşte (J. J. R.) da bu tip çocuklardandır.

Rousseau'nun itiraflarını okurken onun (Bossey) de bayan (Lambercier) ile bir tarak yüzünden aralarında geçen hâdiseyi ve bayanın kendisine verdiği cezayı anlatırken bunu açıkça görüyoruz. (Rousseau) burada bayan (Lambercier) in kendisine ceza verirken cinsel bir haz duyduğunu ve aynı cezaya çarptırılması için kabahat yapmağa hazır olduğunu söylemiyor mu ?

Diğer taraftan tahlili ruhiyat yine bize doğuşun beşerî mukadderat üzerinde çok büyük rol oynadığını göstermektedir. Tahlili ruhiyatçılardan (Otto Rank) a göre (Le Traumatisme de la naissance Pais Payot 1928) doğuş beşerî hayatın ilk kritik safhasını teşkil eder. Yine (Felik Deutsch) in dediği gibi doğuş varlıkla onu çevreleyen dünya arasında meydana gelen ilk ayrılıştır. İztıraplı bir tansiyondan meydana gelen ilk teneffüs ilerdeki ruhi buhranların şemasını meydana getirir. Tazyik, tecrit soğuk ihsasları çok vazih hayaller bırakırlar; biz bunlara bazı rüyalarda raslarız. Bu ilk buhran karşısında baş gösteren ruhi gerileme gayri şuurda bir nevi ana rahmine dönüş arzusunun yaratır; bu ise bütün hayat müddetince kendini gösterir; Tahlili ruhiyatçılar bu arzusunun izlerine rasladıklarını sayısız müşahedelere dayanarak idda ediyorlar. Çocuğu doğuşa ait bu buhrana karşı teselli eden şey ana sütünü emmektir. Ancak sütün bol, iyi, muntazam olduğu nisbette ana rahminden ayrılıştan mütevellit duyulan ıztırap azalır. Eğer emzirme işi eksik olursa hayattan kaçış temayülü kökleşir.

Doğuşu takip eden ikinci kritik safha ise dış- lerin çıkması ile başhyan süttten kesilme devridir. Eğer çocuk bu safhaya kolayca uyabilirse bebelik hayatının cazibesini çabuk unuttur ve ısırmaktan

ALTIOK

Halkevinde 9-4-944 günü yapılan talebe hitabet müsabakasında dinliyecilerin gönlünde en çok iz bırakan ve takdirle karşılanan yazılardan Ticaret Lisesi 5 nci sınıf talebesinden 330 numaralı Kayahan Altıok'un hitabesini okuyucularımıza sunuyoruz :

Kayahan ALTIOK

Sevgili büyüklerim ve kardeşlerim,

Hepimizin içinde aynı kanın sıcaklığı ile duyulan ALTIOK Türkçülüğün ana izlerini aydınlatan bir rehberdir.

Altıok'un mabedidir diyebileceğimiz şu halk-evinin çatısı altında, kutsal bir mana ile dolmuş olan temiz havasını teneffüs eden bizler, onun ne- aşk dolu bir kuvvetin ifadesi olduğunu biliriz

Altıok öyle bir kelimedir ki: onu bir köylü va- tandaşımıza sorsak: sabanına dayanır, ufuklara da- lar, mübarek bir yüzü tahattur ederek, yuvam onun okları üzerine kurulmuş, sabanım onun okundan yapılmış, tarlam onun öz yurdu, ve alınterim onun parlattığıdır der.

Yuvasında yavrusuna sorsak: ocağının kırmızı alevlerine dalar, kırmızı alevler içinde bir çift par- lak yeşil göz görmeye çılararak, annemle taşıdığı mız mermilerin yalnız altı tanesidir der.

Altıok her karanlığı mutlak nurlardırın mukad- des rehberimizdir.

Allahla konuşanın tesbihine, ruhunu doldurmuş

mütevellit duyacağı hazla kanaat eder. Güçlük ha- linde ise çocuk evvelki hayatı arzu eder ve kati olarak tureyli arzularına bağlanıp kalır. Bunun neticesi ise çok önemlidir; çünkü bu halde çocuk büyüyünce her türlü cehitten kaçır. Güçlükle meydana gelen doğuş işi çocuğun bu safhayı muvaffakiyetle intibak etmesine imkân veremez.

Bütün bunlardan sonra Rousseau'nun daima ha- yattan ürkmesinin ve bir işte tutunamamasının se- bebini bir dereceye kadar anlıyoruz. Onun (Emile) de çocuğa ana sütünün verilmesinde o kadar ısrar etmesinin kendi hayatı ile fazla ilgili olması çok muhtemeldir.

HALİS ÖZGÜ

bir imanla üflediği bismillah'ların CUMHURİYET- ÇİYİZ diyerek başladığımız besmeleden farkı nedir. O, onu manevi bir ahret için sarfediyorsa, bizde hakiki bir cennette yaşamının duasını yapıyoruz. Duasını dilimizden eksik etmediğimiz şeye biz, tap- masını bildiğimiz kadar taptırmasını da bilen bir Cumhuriyetçi olarak ebediyete yükseleceğiz.

Ebediyet, Alıok ideali önünde bir kat daha kendi ebediyeti içinde kaybolacaktır.

Bugün hudutlarımızda on sekiz milyon öz Tür- kün hür nefesile dalgalanan nazlı bayrak, Cumhuri- yetçiliğimizi hudut aşırı yerlere kadar duyurmakta şönmez bir azmin ısrarile çırpınıyor. Tarih, böyle Cumhuriyetçi bir millet gördüğünden bize gülen gözlerle bakıyor, güneş böyle Cumhuriyetçi bir yur- da her iklimden başka bir şevkle doğuyor.

Hangi volkan bizim Cumhuriyetçiyiz diye kük- rediğimiz zamanki kuvvetle toprağı sarsabiliir? Han- gi şimşek Cumhuriyetçiyiz dediğimizde gözlerimiz de doğan ışık kadar parlayabilir? Hangi gök gür- lemesi onun için çarpın kalbimizin sesi kadar gök leri tırmalar?

Her Türk'ün kalbinde yurt için toplanan kan, MİLLİYETÇİYİZ darbelerini vurarak dağılır.

Her göz, milliyetçilikten ilham alarak nurlanır.

Bir çeşme başından işitilen yanık türkü, bir köp rünün parlak demirine konmuş bir bülbül, fabrika- ları sarsan buharlar, bendlerden çağlayan yeşil su- lar, DEVLETÇİLİĞİMİZİ fısıldır. Issız ovalarda çın- layan tren sesi, mavi gökde tabiatı yenen bir mo- torun hırçın sesi, her maden ocağında vurulan bir balyoz devletçiliğimizin keskin kuvvetini perçinler.

Yurt'dan yükselen her ses HALKÇİYİZ diye- rek dağılır, her bükük bel Halkçiyiz diyerek doğ- rulur, her üzgün gönül Halkçiyiz diyerek neşelenir, her baş Halkçiyiz diyerek mağrurlaşır.

Her başta bir inkilâp, her kardeşimizin giyiniş

ve söz söyleyişinde heves dolu bir inkilâp, her ka-
lemin işleyişinde, her dudağın kıpırdayışında bir
inkilâp duyar, her fikrin düşünüşünde her şeyde ve
her şeyde bir inkilâbın derin izlerini görür ve ye-
ni yakın özleyişler sezeriz. Yeni doğan her inkilâb
gözünü Türklükte açar. Türklerle beraber büyür ve
Türklerle beraber yaşar.

Her mabet kapısında LÂİK olduğumuzu hatırlar
ona hürmet etmesini de biliriz. Zaten biz iyi,
güzel şeylere severek hürmet etmesini bilmemiş ol-
saydık bugün bize — onlar Türk'tür — diyerek
hürmet ederler miydi?

Bugün Altok her Türk'ün kalbine nakışlanmış
bir remz'dir. Bir hatıra madalyondan izler yokola-
bilir, bir vücuttan ruh kaybolabilir, bir tenden renk
uçabilir ve bir gözden bütün fer silinebilir. Fakat
Altok ölmez bir hatıranın altın yazısıyla Türk gönül-
lerinden hiç bir an silinemez. Çünkü: Altok tek bir
mana değil bütün ideallerin en güzel manalarını
ifade eder.

Şuna bütün bir dünyayı inandırdık ki: Türk
millî savaşından sonra, yaşını Türk'lükle ölçen ta-
rih, Altok'un her okunu üstünden inmeyecek bir
kalem olarak görecektir.

Bütün bir dünyaya öğrettik ki: Altok yurdumu
zun her köşesini aydınlatan bir nur, her pınar ba-
şında cıvıldaayan kuşların nağmesi, sahillerimizi ok-
şayan her dalganın ninnisi, üstümüzdeki güneşin
sönmez ışığıdır. Güneş vücudumuzu ısıtırsa Altok
da ruhumuzun ateşle benliğimizi ısıtır. Eğer baş-
ka bir dünya olsaydı onada seslenirdik.

Ey yabancı ülkelerden bize gıpta ile bakanlar,

Ulu tanrıya yalvarın, yalvarın göklere tırnakla-
rınızı geçirip ona dudak sürebilmek için uzanın,
ve sonra başınızı mutlak bir dine inanışla eğin,
bastığınız toprağa affettirmek için diz çöküp kapa-
nın Allah Altok gibi böyle güzel bir ideali si-
ze de ilham etsin.

Fakat ey yabancı,

Yalnız şunu bilki: Altok'u biz toprağa yüz sü-
rüp, yalvararak aramadık. Bulduğuna inanırsan bile
o, bizimkinin aynı değildir. Biz Altok'u mazi ol-
muş yürekler sızısını birleştirip örerak kalbimize
derman yaptık. Ve kalbimize bu dermanı verenle-
ri de kalplerimizdeki tahtları için başımıza taç yap-
tık.

Adana Ticaret Lisesi
Sınıf 5 No. 330

Kayahan ATLIOK

YAĞMUR'dan

— VII —

AYRILIK VAKTİ

Veda artık sevgilim,
Gene sensiz ayrılıyorum bu şehirden
Ben olmasam da güzeldir bu park bu mehtap
Yeşil dallar ve evim.
Gene rüya görülebilir geceleri,
Kuşlar gene sefere çıkabilir,
Yağmur yağabilir, kervan geçebilir
Pencerende dökülebilir gün ışığı,

Ve insan mesut olabilir sevgilim
Bu harikulade gök kubbenin altında
Kalbe hükmederken mevsim.

— VIII —

KALBİM

Kalbim, bu rüyalar panayırında
Bir taze sabah gibi güzelsin.
Belki bir tatlı macerada
Kalbim çocuk gibi güleceksin.

Hasadı beklemekte tarlalar;
Uyusun yıldızlar beşiğimde.
Kalbim soyunsun soyunsun hatıralar
Bir mevsim dönüşü gözlerimde.

Şükrü Enis REGÜ

FISILTILAR

Bu akşam şarkılar yükseldi ayar
Açıldı sahilin ince tülleri.
Bir sihirbaz eli mavi semaya,
Saçtı ateş gibi iri gülleri.

Sanki yarasalar sardı geceden,
Boşluklara uzun seccadesini.
Ürperiyor kalbim duydukça neden,
Altın kubbelerden bir harp sesini.

Gel mevsimin bu en olgun çağında,
Uzat yıldızlara değsin elini.
Gel dinle kudretin bir yaz bağında,
Ruhuma akisler yapan telini

Mustafa Bekir DEMİRKIRAN

Tarsus kablardan güzel bir nümüne

Tarsusta bulunan en güzel çanaklar Iraktan
ithal edilmiştir ki, İslâm sanat tarihinde bunlardan
daha güzelleri yaratılmamıştır. " Samara kablari ",
ismi altında muhtelif renkte ve Tang'tan neşet e-
den kab neveleri ilk olarak Samarada keşfedildik-
leri için bu ismi almışlardır. Tarsusta bulunan Sa-
mara tipinden ilk kap güzel kırmızı kilden yapılmıştır,
ve ayrıca altın bir cila ile kaplıdır. Bu kabın
şeklinde altın veya gümüş bir modelin ilhamı
sezilir, ilk İslâm devrine tesir eden iki cereyanın
izleri barizdir: Helenistik sanatı, ve Sasanî devrinde
Irak sanatı. Başka bir Samara cilası da vardır; Ci-
la beyazdır. Kab ayrıca yeşil bir altın, sıcak renkli
bir altın, ve koyu kahve rengi boya ile süslenmiştir.
başka bir kaptaki merkeze münhasır bir rozet
mevcuttur. Bu nevi çanaklar Tang tesirlerini gös-
terir. Çanağın bir parçası 1935, bir parçası da 1936
da bulunmuştur. Çin tesiri altında muhtelif Irak e-
serleri meydana çıkmakla, yayılış mntikalannın en
uzak bir noktası meydana çıkmış oldu. En çok
meydana çıkan eserler Şimalî Suriye ve Suriye hu-
duduna mahsus sert kırmızı topraktan mamul olan-
lardır. Tezyini şekiller ekseriya doğrudan doğruya
kil üzerine boyanır ve bilahare kurşunla sırlanır, ba-
zen de beyaz bir zemine raslanır. Bu taktirde şe-
killer daha iyi tebarüz eder, ve daha büyük bir
itina ile resmedilir. Keyfiyetteki bu fark, tarih ve
devirde bir ayrı zamanı istilzam etmez. İhtimal da-
ha ucuz ve pahalı mal mevzuubahistir. Bir inkiraz
veya bir inkişaf değil.

Abbasi kablarnın bir çok neveleri mahallî ola-
rak imâl edilirdi. Fakat bunlarda biraz daha oriji-
nal nakış ve süslere de rasgelinir. Şekiller kahve
veya siyahla resmedilir. Figürler yeşildir zemin sa-
rı. Nebattan başka hendesi süslere raslanır. Birbi-
rine girmiş bağlantılar, muhtelif kısımlar meydana
getirir. Hepsinden garip olan, hayvan resimleriyle
süslü olan kablardır. Tavşan, Tilki, muhayyel kuş-
lar ve hayvanlar kabile halinde tasların içinde yü-
rüyüş halindedir. Kafaları tasın dibinde birleşir. Bu
hayvanlar düz yeşil olarak boyanmayıp yeşil be-
neklidirlir.

Bazı kabl geniş ve süsleyici mahiyette küfi
yazılarla nakşedilmiştir.

Toprak kandiller Tarsusun Abbasi devrinde
imal edildiler. Emevî devrine nazaran tedrici bir in-
kişaf göstererek Tell'de bir mikdar cam keşfedil-
miştir, bunun da Abbasi devrine ait olduğu tah-
min edilir. Abbasi sanatının bir tezahürü de "Stük",
teknîği ile yapılmış ve Samara sarayının meşhur
Stük tekniğine müşabih divar süsleridir. Abbasi
devrinde Tarsus bir taşra şehri olmakla beraber
halifelik merkezi sanatını (kısmen olsun) aksettirir-
di. Stük cam ve toprak kabl ekseriya Bağdat ve
Samaranın tesiri altında olmakla beraber bazı eser-
ler ezcümle kandiller, daha ziyade Suriye tesir-
leri gösterir. Kısa ömürlü Tulunî devri sanatlarında
iz bırakmamıştır. Mısırdaki Tulunî sanatı, Irak sana-
tına istinad ediyordu. Tesirlerin başlıcası, beynel-
mîl Abbasi üslûbu ve bütün İslâm aleminde tesir-
leri hissedilen Tang kaplarına aittir. Hristiyanlığın
10-13 ncü asra kadar süren " Ara hâkimiyeti ",
Tarsus telinde pek az eser bırakmıştır. Ayrıca dört
Bizans kab parçası bulunmuştur. Bunlar Yunan ana
topraklarından idhal edilmiş olmalıdır. 13 ncü asır-
dan 15 şinciye kadar üç nevi esere raslanır. 1- Su-
riyenin geniş süslü ve ekseriya hendesi ve bazen-
de hayvan veya nebatla süslü olan Memlük kabla-
rı 2— Mısırdaki imal edilip ihraç edilen Memlük kap-
ları. 3— Anadolunun garp sahilinde Milletüs'ten İs-
tanbula kadar keşfedilen, Miletüs kabı isimli cins ki
ekseriya kırmızı kıldendir. Sırrı kalın ve beyazdır.
Nakışlar koyu lacivert ve " pourpre " (Bizans kır-
mızısıdır.) Tarsustaki hafriyat neticesinde Emevî
kaplarının ve 8 ncü asra ait kapların yeni tipleri
keşfedilmiştir. Bunlar hem tarihî bakımdan, hem de
bizzati mühimdirler. Abbasi devrine gelince "Sama-
ra kapları", ve Tang üslûbunun tesirleri hakkındaki
bilgimizi artırmıştır. Tarsusun ve şimalî Suriyenin
yerli eserleri zerafetten yana kusurlu olmakla be-
raber saffetli bir muhayyelle sayesinde o devrede
mütat olmayan kıymetler taşır.

13 ncü ile 15 nci asır arasında bulunan eser-
ler, İslâm ananesinin yabancı istilâlara rağmen in-
kıtasız varlığını gösterir..

NOT : Bu yazıda tarif edilen çanak ve parçaları Adana
Müzesindedir.
(Yazının son kısmı hülâsa edilmiştir. A. D.)

KÖY NOTLARI

— Geçen Sayıdan Devam —

Y. DOĞUDANDOĞAN

Tırmandığımız yokuşu bitirip bir belde aşınca önümüze daha yüksek bir dağ çıktı. Bu dağın dik yamaçlarında yırtıcı kuşların yuvalarını andıran bir kaç kulübe gördüm. Bunlar bana derhal bir köyle karşılaşacağımız hissini verdi. Kiracıya:

— Yolumuza hiç köy çıkmıyacak mı? dedim.

Akkayalı Ömer, bu yamaçlara asılı kulübeleri göstererek:

— İşte bu evler, "Yeniköy" ün evleri dedi. Ve izah etmeye başladı:

— Buralardaki köyler hep dağıniktır. Çünkü herkesin malı — mal sürüdür — vardır. Onun için her evin davar güdecek yeri olur. Bu köy yeni kuruldu. Bir saat ilerde buraların en büyük köyü "Akkaya" var. Orasını benim köyüm olduğunu söylemiştim.

Bu tip tip köylerin en büyüğünü görmek merakıyla, yolun erken bitmesini istiyordum. Çukurlara birikmiş karlar, yolculuğumuza yeni bir çeşni vermeye başladı. Paltolarımıza biraz daha bürünecek, kabuğumuza sokularak yolumuza devam ettik.

Heran artan soğuğu akşam rüzgârları kuvvetlendiriyor; tabiatın sihirli bıçağıyla kesilmiş bir dağla, başında bulutların konakladığı yüksek bir tepenin arasındaki belde ilerlemekteyiz. Solumuzdan, yamaçtaki iki kulübeden on on beş kişilik bir kadın kalabalığı çıktı. Kırmızı, yeşil ve sarı yeldirmeler kiracıya bir düğün hissesi etmiş olacak ki; alâkadar olduğumuzu görerek:

— Her halde bir düğün, dedi.

Çalgısız, gürültüsüz olan bu kalabalık bir düğünden ziyade bir "yas yeri" içtimamı hatırlattı.

Yor. Yolumuza doğru ilerliyen kalabalık, biraz sonra önümüze çıktı. Ömer, bu kalabalığa sokularak arkada kaldı. Donmuş karların üzerinde koşusan çıplak ayaklı çocukların düğün dedikleri bu törenin bir şerbet töreni olduğunu yine kiracımızdan öğrendik.

Yolumuz hafif bir inişten inmeye başladı. Yola dikey inen dere ağzlarındaki donlarda hayvanımızın ayağı kayar korkusuyla dikkat kesiliyor. Önümüzde genişleyen ufuklar, ormanlık vadileri karlı tepeleri kucaklamaktadır. Sağımızdaki kesilmiş gibi duran kayanın "Akkaya" olduğunu Kozandan ayrılıştan işittimizden ve her yerden görülebilen büyük bir nirengi olduğundan yabancı gelmiyor.

Önümüze çıkmak üzere bulunan Ömerin köyünü beklemekteyiz. İşte ormanların arasına serpilmiş bir kaç ev; beklediğimiz "Akkaya köyüne" geldiğimizi bildiriyor. Bu günkü yolumuz bu köye kadar uzadığından yorgunluğumuz adeta azalmağa başladı.

Cesim çam kütüklerinden oyulmuş yosunlu tekneleri, çağlayarak dolduran bir dağ çeşmesinin yanındaki hana vardık. Kiracımız, yarım saatlik mesafedeki cam ağaçlarla çevrili evini göstererek bizi davet etti. Onu rahatsız etmemek için handa kalmayı tercih ettik.

Basit bir marangozluk sanatının ağaç dallarından meydana getirdiği merdiveni tutunarak çıktık. Dört tarafına inceli, kalınlı tahtalardan kerevit yapılmış bir odaya girdik. Borusu damın tam ortayrından çıkan sobayı hancı acele ile yaktı. Yarı yarıya çamurla sıvanmış bürulardan dumanlar fışkıracak odayı doldurmaya çalışıyor.

Akşamın karanlığıyla soğuklarda artmaktadır.

Dışardaki çağlayan suların sesinden başka hiçbir ses duyulmuyor. Verdiği sıcaklık kadar da duman çıkaran sobamızın başında yorgunluğumuzu gidermeye başladık. Karşımızdaki ocaklı odada konuşan iki üç köylü de dağılınca kendimizi yorgunluğun verdiği gevşeklikle uykunun kucağına attık.

Sabahleyin güneşle beraber kalktık. Çağlayıp köpüren çeşmenin berraklığı kadar soğuk ve soğukluğu kadar berrak suyu ile mahmurluğumuzu giderdik. Sabahın üşütücü serinliği iliklerimize kadar işlerken yola çıktık. Çam ormanlarıyla kaplı yamaçları birbirinden ayıran meşeli kayalardan ine çıkı ilerliyoruz. Sağımızdaki dağın beline bir kuşak gibi sarılan yolumuzun doğuya döneceği bir noktadan Feke kalesini gördük. Uzaktan da olsa hedefimizden birinin görünüşü yolculuk şevkimizi takviye etti.

Bir müddet sonra kıvrıla, büküle ilerlediğimiz iniş, bizi "Göksu", vadisine indirdi. Dağları yarararak akan ırmağın hırçın sularını bu dar ve kısa çayırıklar teskin edemiyor. Yıkıcı seller yüzünden bir türlü yerleşemeyerek defalarca yerini değiştiren tahta bir köprüden geçiyoruz. Önümüze yine ayıldızın dalgalandığı bir bina çıkıyor. Burası da Göksu Karakolu.

Yine aynı vadiler, yine aynı yamaçlar. Nihayet bir ırmak, bir çayırık, bir han daha, Göksuya karışan bir kol "Belenköy ırmağı" ve tahta bir köprü daha. Burası üç yolun telâkki noktası "Asmaca", mevkiidir. (*) Asmaca köprüsünü geçerek ırmağa muvazi olarak akış istikametinde ilerliyoruz.

Tabiatın sinesinde insan elinin açtığı bir yarı-

yı andıran şosanın sağı yüksek duvarlarla derin uçurumlara; solunda oyulmuş kayalara tutunmakta dir. Bazan uçurum tarafında yekpare kayalardan korkuluklar görüyoruz. Mazisi pek yeni olan bu şosanın feci kazalara sahne olduğunun duyduk. Göksuyun sahilini takip ettiğimizden, yolumuzun solundaki kayalık kaybolup yamaçların eteğinde ilerlemeğe başlayınca "Feke" yi gördük.

Feke "1200" metre yükseklikte bir basamağa kurulmuştur. Yüz haneyi geçmeyen bu kaza merkezinde askerlik şubesi, okul ve Halk partisi binasından başka yeni bina yok. Adetâ dağlarda unutulmuşa benziyor. Sokaklarda çağlayan çeşmelerin suları taş yığınları arasında kaybolmaktadır. Doğuda kasabayı eskileştiren bir kale mevcut. Güneş her sabah bu kalenin harap burçları üzerinden

(*) Feke kaza merkezi geçen yaz Asmaca mevkiine inmiştir. Evvelce yalnız bir han bulunan buraya bütün resmi daireler inşa edilmektedir.

AMANOS Eteklertnde

Gezi isteği ile Hatun, Amanosların eteğinde bir belde görücülüğüne heveslendi..

Amanoslar eğildi. Deniz Hatun'un eteklerine kadar yaklaştı ve ayaklarının ucunda ak köpüklü dalgacıklarını bıraktı..

Hatunu tesadüf hoşlandırdı, sevdahısı bile oldu.

Ve onun hayırlı düşüncesinin davetçisi seçildi..

Uygunluklarının fısıldanışları yankılandı, alkışlandılar..

Amanoslar geçidi kesmedi.

Deniz bu kıyı dalgacıklarını öbür kıyı dalgacıklarına yolladı.

Kıydan geçerek uzaklaşan tekerlekler kadar uzandı dalgacıklar..

Günün ışığı ayınlığın karanlığına karıştı ve eridi..

Hk.

Kemal GÜNER

doğar. Bura sakinlerinin yarıdan çoğu memurdur. Halk topraktan pek az nasiplendiği için fakirdir. Kısır topraklarında en iyi yetişen ürün patates, soğan gibi yumru sebzelele nar, üzüm gibi meyvalardır ki bunlarda ancak yemeye yetişir.

Saimbeyliye giden şosadan ayrılan yorucu yokuş — bir saat sürer — bu kasabanın bahtını kilitlemiştir. Havasının ve suyunun iyi olduğu şüphesizdir. Kozan ve civarı halkı yazları buralara yaylalara çıkarlar.

Fekenin altmış kilometre batısında bulunan Mansurlu nahiyesine gitmek üzere yola çıkıyoruz. Bu yolculukta ilk karşılaştığımız köy "Belenköy" dür. Bu köy Fekeden daha derli toplu ve bu havalede gördüğümüz köylerin en toplusu: en güzeli. Önden geçen bir çay, vadiyi süsleyen köyü bir kat daha güzelleştiriyor.

Bura halkı Feke halkından daha çalışkan ve daha çok toprağa bağlıdır. Burada toprakta Fekeden cömertcedir. Çay sahilindeki kumsal topraklı bahçelerinde meyva ve sebzelerin her cinsi iyi yetişmekteymiş. Yamaçları süsleyen bağları — sakinlere — "çokiye" vasfını verecek derecededir.

Köyün tam orta yerindeki tepede manastırı andıran bir kale harabesi mevcut. Bu harabe bu dağlarda başıboş dolaşan ve tabiatla tabiat insanlarına uzun müddet derebeylik yapan Kozanoğlunun konaklarından binymiş. Derebeyinin bir karargahı da burasıymış.

— Devamı Var —

sında Mehmet Ali Hilmi Baba, Mıhrabî, Mir'ati, Harabî de büyük şöretlerdir.

Halk şairlerinin büyük sempatileri ve halk içindeki tesirleri, Ermeniler arasında da bir çok şairler yetişmesine sebep olmuştur. Onlar, bu şairlere "Aşık," yerine "Aşuğ," derlerdi.

19 nci asırda yetişen Ermeni şairlerinden aşık Vartan ve 19 ncu asırda yetişenler arasında da Zeki mahlasını taşıyan Kayserili Serkis Nortliyan ile Mahcubî ve Hərbî tanınmış simalardır.

Kuvvetini, orijinalitesini medrese ilimlerinden ve tasavvuftan alan şekilci, kaideci divan şairleri, hiç bir zaman büyük Türk halkının ruhuna tercüman olamışlardır. Bu edebiyatta cemiyete bakış olmadığı gibi tabiat ve tabiiik te yok denecek kasönüktür. Ve divân şairi en objektif tasvirlerde bile kendi görüş ve maksadına esir olmaktan kurtulamamıştır. Halbuki halk şairlerinin sesi, her beşeri ve tabii konuda en ilahî nağmelerle çınlanmış ve gönülleri ebedî fusununda tutmak kudretini daima muhafaza etmiştir. İşte, gönüllere sıcak bir fusunla dolan nağmelerden bir kacı:

Yine geldi evvel bakar günleri,
Yüce dağlar yol olduğu zamandır;
Yalvaruben hakka niyaz ettiğim,
Bülbül güle kul olduğu zamandır.

Hep ağaçlar uçmak donun giyerler
Aşıklar da bülbüllere uyarlar;
Suda kalmış şimdi taşlar kayarlar
Hep ırmaklar sel olduğu zamandır.

Baharda açılır kırmızı güller,
Şevka gelup figan eder bülbüller,
Bölük bölük seyre çıkar güzeller'
Aşıkların del-olduğu zamandır.

Yine gürler bu yerlerin çığları
Acap mevlam güldürür mü ağları
Yeşil yaprak güller açar dağları
Ulu yollar bel olduğu zamandır.

Kul Mustafa gözden saçar jaleler,
Arar bulmaz bu derdine çareler,
Açılmıştır gonca gonca laleler
Yer yüzünün al olduğu zamandır.

Tabiata karşı duyulan derin lirizmi bu mısralarda dile getiren Kul Mustafa, ne cana yakın bir şairdir.

Dağların erkek ve yanık Türkmen şairi Dadaloğlu'nun gönlünden dökülen şu şiire bakın:

Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır giden eller bizimdir.
Arap atlar yakın eyler ırağı
Yüce dağlar aşan yollar bizimdir!

Belimizde kılıncımız kirmanı
Taşı deler mızrağımız tırmanı
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir.

Dadaloğlu yarın kavga kurulu
Öter tüfek davulbazlar vurulu
Nice koç yigitler yere serilir
Ölen iltır kalan sağlar bizimdir.

Türk halkının ruhu zannedildiğinden çok daha incedir. Ve harici tesirleri en hassas bir âhize gibi derhal benliğine nakşeder. Dün olduğu gibi bugün de aramızda yaşayan halk şairlerimiz, bu büyük ruhun tellerinden sesler vermektedir. İşte son zelzeleler münasebetiyle halk şairi İhsan Ozanoğlu'nun yazdığı zelzele destanından parçalar;

Derdimiz bir iken bine yetürdün;
Açtın yüreklerde hicran zelzele!
Başımızda nice otlar bitürdün
Vermedin bir nefes aman zelzele.

Erzincan, Kırşehir, Muğla, Dikili;
Sallanırken daha dün kocaaili
Kanmadın yıkmaya hep deli deli;
Ettin Mamureyi viran zelzele!

Güzel vatanımı yıktın durmadan;
Yaramıza henüz merhem sarmadan;
Kıydın canımıza aman vermeden;
Oldu görölmedik tufan zelzele!

Can alıcı gibi devrana çıktın;
Nice yavruları öksüz bıraktın;
Ayakta ne varsa hepsini yıktın;
Eyledin hak ile yeksan zelzele!

Erzincandan vurdun Ordu, Sivasa;
Tokat, Samsun, Çorum hep düştü yasa,
Kastomonu, Sinop oldu bir arsa;
Serdin yere nice bin can zelzele!

Çankırı, Zonguldak, Bolu, Amasya;
Biter mi kasaba, köy saya saya?
Hele Kargı ile o güzel Tosya,
Gazabına oldu kurban zelzele!

Temelden sarsılıp yarıldı dağlar;
Harıbezara yüz çevirdi bağlar;
Gören feryat eder eder, işiden ağlar
Dayanır mı buna insan zelzele!

Halk şairlerimize bu suretle kısaca bir bakış yaptıktan sonra gönüllerde taht kuran Çukurova'nın ebedî şairi Karacaoğlu'na geçiyorum.

Halk edebiyatımızın yüksek sanatkarî ve Çukurova muhitinin ünlü şairi Karacaoğlu'nın nerede

ve ne zaman doğduğu, nerede ve hangi tarihte gözlerini hayata yumduğu kat'i şekilde bugüne kadar ortaya çıkarılamamıştır. Hakkında yapılan tetkiklerden ona ait bir çok rivayetler olduğunu ve bazı yerlerde halkın, onu, kendi muhitine mal etmek istediğini görmekteyiz.

Bu çeşitli iddialara göre Kozan, Adana, Maraş, Niğde, Ermenak, Karacaoğlu'nın doğduğu yer olarak gösterilmektedir. Bunlardan başka Bağçe kazasının Farsak köyünde doğduğu, bu köyün Sailoğlu ailesinden bulunduğu söylenmekte ve en kuvvetli bir ihtimal olarak ta Feke kazasının " Göğceli " köyünden olduğu ileri sürülmektedir.

Görülüyor ki Karaca oğlu'nın dev varlığı yalnız bir muhite sığamamış ve geniş halk kütlelerinin gönüllerinde karar kılarak ebediyete intikal etmiştir. Şiirlerinde doğduğu yerden bahsetmiş olduğunu kabul etsek bile, onu her yerde kendine mal etmek isteyen halk, bu ismi, muhitine göre değiştirmiş olabilir. Meselâ bazı şiirlerinde rastladığımız

Mamalıda ben bir Rıdvan oğluyum.
Binbogadır benim elim.
Erzurumdur benim elim.

Mırsaları bunun güzel misalleridir.

Karacaoğlu'nın doğuş ve vefat tarihlerini şu manzumesinden çıkarmaktayız:

Bin onbeşte beratçıgım yazıldı,
Seksen beşte bel kemigim bozuldu
Bin doksanda mezarımın başında
Döner baykuş öter bülbül?

Bu Türküye nazaran Karaca oğlu'nın 1637 de doğduğu 1707 de öldüğü ve uzun bir ömür yaşadığı anlaşılmaktadır.

Halk arasında dolaşan rivayete göre Karacaoğlu bunu yazdıktan sonra intihar için Tarsus civarında eshabı kehf mağarasına girmiş ve bir daha çıkmamıştır.

Bu söylentiye Han Mahmut isimli şu hikâyede rastlıyoruz; hikâye bir aşk macerasıdır. " Gündoğan isminde bir hakanın Han Mahmut ismindeki oğlu Kandihar Beğinin kızını seviyor. Arkadaşı kanberle beraber oraya gidiyor, fakat kızın babası bundan haberdar olunca Han Mahmut'la arkadaşını Fırat nehrine atıyor. Vak'a Munbuçta cereyan etmektedir. Bunu gören kız da kendini nehre atıyor. Kandahar beyi maiyetile kızı kurtarmağa koşuyor. Nihayet üçünü de birbirine sarılmış ve boğulmuş olarak çıkarıyorlar. Fakat bunları birbirinden ayırmak kabil olamıyor. Bu sırada beyazlara bürünmüş olarak Karacaoğlu'na gaipten zuhur ediyor ve: "Ey zalimler, ey aşk düşmanları,, diye başlayarak şu türküyü okuyor: "

Kırklar mağarasından çekildim geldim
Bir dolu mey içtim ummana daldım.
Kadir mevlam ben de sana dayandım
Söktülün meyyitler birbirlerinden

Bu hikâye, Karacaoğlu'nın tarihi hüviyetinden başka menkabevi bir varlık olduğunu ve halk arasındaki değerinin üstünlüğünü göstermesi bakımından ehemmiyetlidir. Karacaoğlu'nun buna benzer daha birçok menkıbeleri halk arasında yaşamaktadır.

Saz şairlerimizden bazıları divan edebiyatı tesiri altında kaldıkları halde Karacaoğlu; ruhu, benliği bozulmadan daima Türk kalmış ve halk zevkini duymuş ve duyurmuş kudretli bir şairdir. manzumeleri arasında aruz vezniyle yazılmış parçalara rastlanmaz. Ekser şiirlerini (6+5=11) veya (4+4=8) hece vezniyle yazmıştır. Şiirleri arasında lüzumsuz arapça ve acemce kelimelere yer vermemiş ancak çok mecbur kaldığı zaman bu yabancı kelimeleri Türkçenin ahengine uydurarak kullanmayı bilmiştir.

Bu kudretli sanatkarın bütün yazılarında samimilik, sadelik ve tabiiik en üstün vasıf olarak görülmektedir. 17 nci asrın son yarısındanberi büyük şöhreti her tarafa taşan Karacaoğlu'nın kendinden sonra gelen şairler üzerinde derin tesirleri görüldüğü gibi kendisinin de bazı halk şairlerinin bilhassa kul Mustafanın tesiri altında kaldığı muhakkaktır. Kul Mustafadan biraz evvel okuduğumuz " Bahar " koşması ile Karacaoğlu'nın şu şiiri ruh itibarıyla birbirine denktir. Tabiatın bayramı olan bahar, Karacaoğlu'nın dilinde bakın ne kudretle canlanmıştır:

Çukurova bayramlığın giyerken,
Çıplaklığın üzerinden soyarken
Şubat ayı kış ayını koğarken
Cennet dense sana yakışır dağlar

Agacınız yapraklarla donanır
Taşlarımız bir birliğe inanır,
Hep çiçekler bağrımızda gönenir
Pınarımız çağlar akışır dağlar!

Rüzgâr eser dallarınız atışır
Kuşlarınız birbiriyle ötüştür
Ören yerler bu bayramdan pek üstür
Sunbul niçin yaşlı bakışır dağlar!

Karacaoğlu size bakar sevinir,
Sevinirken kalbi yanar gövünür
Kımlıdar hep dertlerin devinir
Yaş ile sevincim yıkışır dağlar!

Tabiatın kuvvetli âşığı, dağların, ovaların, yay-
ların, çiçeklerin, kuşların hayranı olan şair, tama-
miyle maddî bir adamdır ve ancak maddî aşkı
terennüm etmiştir.

Şiirleri arasında neş'eli parçalara rastlanmakla
beraber çok sevdiği bir kimse tarafından ihanet
gördüğü hissini verdiren derin bir lirizm de sezil-
mektedir.

Karacaoğlan derki gurbet gezerim
Nerde güzel varsa onu sezerim.

Diyen ve sazı elinde diyar diyar dolaşan bu
yanık şairin Huma, Şam ve hatta Karadeniz vilâ-
yetlerine kadar uzandığını yazılarından anlamakta-
yız.

Nagihan geçerken uğradı yolum
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.
Ben su istedim, o sofraya gönderdi
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.

Altına attılar Alaca kilim
Ağızda kurudu dudagım dilim
Suna'yı görünce büküldü belim
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.

Öger Karacaoğlan yarini öger
Zulûf pare pare gerdanı döger
Bin altın vermişler bin daha değer
Tizin de bir Arap güzeli gördüm.

Gezdiği yerlerde rastladığı güzelleri öven ve
gönlünün hicranını dindirmeye çalışan Karacaoğlan:

Bir yayla isterim eli geçmedik,
Lâlesi, sümbülü, gülü geçmedik
Bir güzel isterim eller değmedik
Koldan kola sarılmışı neyleyim.

Diyerek tazelik, bekâret ve temizlik aşığı oldu-
ğunu da göstermektedir.

Bazı Türkmen aşiretleri arasında ondan bahse-
dilirken güzel bir adam olmadığını söylerler. Fazla
esmer ve belki de kavruk ve yanık bir tene malik
bulunan Karacaoğlan, kendisine " Kara „ diyen
bir güzel karşısında büyük bir coşkunluk duymuş
ve makbul tanıdığı bütün kara renkleri sayarak
şu koşmasile kendini müdafaa etmiştir.

Bana kara diyen dilber
Gözlerin kara değil mi?
Yüzünü sev diyen gelin
Kaşların kara değil mi?

Güzel ben seni isterim
Seni koynumda beslerim
Yüzünü göster göreyim
Zulfun kara değil mi?

Boyun uzun belin ince
Yanakların olmuş gonca
Salıverirsin kolunca
Meligin kara değil mi?

Utandırın ağız tenin
Güzellikte yok benzerin
En sevgili makbul yerin
Saçların kara değil mi?

Beni kara diye yirme
Mevlam yaratmış hor görme
Ala göze siyah sürme
Çekilir kara değil mi?

İller de konup göçerler
Lâle sümbülü biçerler
Ağalar, beğler içerler
Kahve de kara değil mi?

Evlerinde sular akar
Güzelleri göze bakar
Hublar yanığına sokar
Sümbül de kara değil mi?

Karacaoğlan der inşallah
Görenler desin maşallah
Karadonludur beytullah
Örtüsü kara değil mi?

Karacaoğlan'ın şiirlerinde aşk hâkim bir unsur-
dur. Onu çok içli bir varlık yapan bu ilâhî ateş,
benliğini ve ruhunu daima harici tesirlere karşı çok
hassas bulundurmıştır. Bu rikkat ve bu incelik
bakın bir menekşe karşısında nasıl kendini gös-
termektedir:

Kadir mevlâm seni öğmüştü yaratmış
Çiçekler içinde birdir menekşe
Biterisin güllerin harı içinde
Korkarım yüzüne batar menekşe

Yavru niçin boynun eğri tutarsın
Senin derdin benden beter menekşe
Kadir anlamayanlar alır eline
Onun için eğri biter menekşe

Burada, menekşeyi yâr çehresi gibi nazik ve
lâtif bir yüze benzetmekte ve gül dikenlerinin bat-
masından korkmaktadır.

Bu incelik ve zarafet, her şaire vergi olmıyan
bir hususiyettir.

Karacaoğlan'ın teşbih ve tasvirleri de pek kuv-
vetlidir. Bir kaç mısra ile en cana yakın
manzaraları sihirli bir renk ve ahenkle önümüze
seriverir.

Güvercin duruşlu keklik sekişli
Kıl ördek boyunlu, Ceylan bakışlı
Tavus kuşu gibi göksü nakışlı
Şöyle bir güzel ver, gönlüm eyleyim.

Bu eşsiz şair hakkında ne söylenebilir. Kendi-
sine ayırdığımız bu geceyi yaşarken, ebediyete
karışan engin ruhunutazimle anarak sözlerime son
veriyorum.

VEHBI EVİNCİ

- 8 nci sayfadan devam -

İhtiyarım kazandım seni ben ey cana
Nekadar cevru cefa eyler isen az bana

TÜRKÇESİ:

Ey sevgilim seni ben isteğimle kazandım ne
denli üzüntü versen yine bana az gelir.

* *

Cem'iyeti dil koymadı mestane nigâhına

TÜRKÇESİ:

Baygın bakışların gönüde topluluk bırakma-
dı.

* *

Tebessüm bekliyordum çini cebin gösterdi
ol mahru

TÜRKÇESİ:

Güler yüz bekledim ay yüzlüden, o, kaşını
çattı.

* *

Meh cemalin görmek için ağlarım.

TÜRKÇESİ:

Ay yüzünü görmek için ağlarım.

* *

Buna cidden mesrur oldum.

TÜRKÇESİ:

Buna gerçekten sevindim.

* *

Dü çeşminden boşandı çeşme asa kanlı
gözyaşı

TÜRKÇESİ:

İki gözünden pınar gibi kanlı göz yaşlar
boşandı.

* *

Cah ile cahile rifat mı gelir alemde

TÜRKÇESİ:

Urunlu bilgisizler yükselir mi sanki varlıkta.

M. Bakşı

ÜÇ BUÇUK TEL

Umarımki uçmayan kuşların
Taptaze bir mevilikte çırpacak kanatları;
Umarım ki şu ıslak badem çiçekleriyle
Sen de sevebilirsin yayrum baharı..

İsterim ki uykuların muhteşem lezzetinden
Beraber tadalım dilim dilim
İsterim ki bir şarkılık sevinçle
Yaşanmaz olsun bu dünyada sevgilim.

Muhakkak ki bu kocaman şehirde,
Emekliyen çocukların türküsü var.
Muhakkak ki o seslerde
Tapılmıyan tanrıların üzüntüsü var..

Ve madem ki arıların rüyası,
Bir Haziran sabahı petekleşecek..
Üzülmesin boynu bükük papatyam

Hilmi S. ARTAN

NURDAĞI (*)

—Mustafa Özfürke Sevgi ve Saygı—

Aşkın gökte bulut bulut gülüşü
Dileklerin nurdan şarkı oluşu
Uyku anı hatıranın ölüşü
Fecir renk renk al yanaktan öpüşür.
Nurdağında hülya tatlı bir düşür.

Mavi suda kemend olsam beline
Öbek öbek toprak olsam güline
Arzu olsam çiçek olsam yoluna
Mevsim burda al al açar da gider
Kuşlar hasret suyun içer de gider.

Yeşil çamlar kilimimde nakıştı
Bahar yeli burcu burcu kokuştı
Saman yolu gurbet ele çıkıştı.
Demir kazık güler oynar şen şatır
Burda zaman bin baharı yaşatır.

A. Celâl MEHİRLİGİL

(*) Gâvur dağlarının diğer bir ismi

Adana Halkevinin

ÇALIŞMALARI

NİSAN:

1 — 1—4—944 hoparlörle bir konser verildi.

2 — 8—4—944 D. D. Y. Demirspor kulübünün müsameresi (Bir kayıp aranyor) temsil edildi.

3 — 9—4—944 Lise talebesinin hitabet müsabakası yapıldı.

4— 12—4—944 Erkek Lisesi Müdürü Rasim Başgöz tarafından (Gençlikte ideal ihtiyacı) mevzulu bir konferans verildi.

5 — 14—4—944 Orta Okul talebesinin hitabet müsabakası yapıldı.

6 — 22—4—944 Karacaoğlan gecesi yapıldı. Ticaret Lisesi Edebiyat öğretmeni Vehbi Evinç (Karacaoğlan ve Halk edebiyatı) hakkında bir konferans verdi. Gençler tarafından şiirleri okundu ve Halk türküleri ekibinin konseri dinlendi.

7 — 23—4—944 Ressam Latif Arış ve eşinin afiş ve tezyinat sergisi evimiz salonunda törenle halkımıza açıldı.

8 — 23—4—944 gecesi Çocuk esirgeme kuru-

munun balosu evimiz salonunda verildi.

9 — 26—4— 944 Vilâyet idare heyeti azasından Bay Vakkas Ferit Savaş tarafından (Gençlikte kendini bilmek) mevzulu bir konferans verildi.

Aynı gece bu konferanstan sonra Müzik Şefimiz Hakkı Tarın yetiştirdiği mandolin kursu talebeleri bir konser verdi.

10 — 29—4—944 Gazi ilkokulunun müşameresi yapıldı.

MAYIS:

1 — 3—5—944 Vakkas Ferit Savaş tarafından (Vatan ve Gençlik) mevzulu bir konferans verildi.

2 — 7—5—944 Büyük vatansever Midhat Paşanın ölüm yıl dönümü töreni yapıldı.

3 — 10—5—944 Vakkas Savaş tarafından (Gençlik ve Türk Felsefesi) mevzulu bir konferans verildi.

4 — 13—5—944 Evimiz sosyal Yardım kolu çıkarına bir gardenparti yapıldı.

5— 17—5—944 Ziya pışa günü yaşatıldı. Gün düz mezarı başında Kız Lisesi öğ. Bn. Cemile Aytaç'ın şairin ruhuna hitabesi dinlenmiş gecede ikinci orta okul Müdür muavini Cengiz Turhan (Ziya Paşanın hayatı ve edebi şahsiyeti) mevzulu bir konferans verdi. Umumi Meclis azası Memduh Çelik tarafından da Ziya Paşadan hatıralar dinlendi.

6 — 19—5—944 Gençlik bayramı yaşatıldı ve şehrimizde bulunan Burhan Belge tarafından (Harp ve Sulh meselesi arasında Çukurova mevzulu bir konferans verildi.

NEŞRİYAT MÜDÜRÜ : KEMAL ÇELİK
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ : VEHBI EVİNÇ
BASILDIĞI YER : TÜRK SÖZÜ BASIMEVİ